

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 30.

Torsdagen den 27 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Skedde föredragning af de i Kammarens senaste sammanträde bordlagda motioner; och hänvisades

Herr *Jöns Perssons* motion, N:o 128, om införande af öppen omröstning inom Riksdagens Kamrar och Utskott, till Konstitutions-Utskottet; samt

Herr *O. R. Themptanders* motion, N:o 129, angående förmånsrätt för frakt, som förvaltning af jernväg i följd af samtrafik uppburit för annan jernvägs räkning, till Lag-Utskottet.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades ånyo Stats-Utskottets utlåtanden N:is 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36 och 37.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Ordet lemnades på begäran till

Herr *O. B. Olsson* som yttrade: Jag har fått emottaga den sorgliga underrättelsen att min far affidit, och får jag med anledning deraf anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under fjorton dagar från och med nästa Lördag den 29 innevarande Mars.

Den sålunda begärda ledigheten beviljades.

Likaledes blef ledighet från riksdagsgöromålen beviljad:

Herr	<i>J. E. Behmer</i>	under	8 dagar från den	27 Mars
”	<i>Sven Andreasson</i>	”	14	” ” 31 ”
”	<i>S. Löwenhielm</i>	”	10	” ” 1 April
”	<i>J. G. Granlund</i>	”	14	” ” 2 ”
”	<i>J. E. Johansson</i>	”	12	” ” 2 ”
”	<i>J. Örvall</i>	”	12	” ” 3 ”
”	<i>And. Aug. Andreasson</i>	”	12	” ” 4 ”
och	<i>H. Jonsson</i>	”	10	” ” 5 ”

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Lördagen den 29 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande Mars.

Sedan derpå de i Kammarens sammanträden den 22 i denna månad förda protokoll blifvit till justering upplästa, begärdes ordet af

Herr Ola Andersson i Burlöf, som anförde: Jag ber att vid justeringen af det nu upplästa protokollet få anmäla min reservation mot Kammarens beslut att bifalla Konstitutions-Utskottets betänkande N:o 3.

De upplästa protokollen blefvo härefter af Kammaren godkända.

§ 2.

Herrar *C. M. E. Clairfelt* och *F. T. Borg* anmäldes vara af sjukdom förhindrade att denna dag deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 3.

Om rätt för
odöpta eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 15, i anledning af väckta motioner om lagstadganden rörande sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, ehuru till mogen ålder komne, antingen icke blifvit

döpte eller, fastän döpte, icke, på sätt samma kyrka godkänner, låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard.

Utskottet hade i förevarande utlåtande yttrat sig öfver följande till detsamma handläggning hänvisade motioner, nemligen:

dels ledamoten af Första Kammaren Herr *Frith. Grafströms* motion, N:o 19, deruti föreslagits, "att Riksdagen måtte för sin del besluta följande

Förordning angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard:

Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgadt derom att främmande trosbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig annålt, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, hvilka ehuru till myndig ålder komne, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard.

Vill medlem af svenska kyrkan, som icke är konfirmerad på sätt samma kyrka godkänner, ingå äktenskap, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves;"

dels här nedan nämnda, inom Andra Kammaren afgifna motioner:

N:o 37 af Herr *S. Axell*, med hvilken Herr *A. Hedin* instämt, och som föreslagit, "att Riksdagen ville för sin del besluta följande

Förordning angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, oakadt till mogen ålder komne, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit döpte och begått Herrans nattvard:

Vill medlem af svenska kyrkan, som, oakadt till mogen ålder kommen, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit döpt och begått Herrans nattvard, ingå äktenskap, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves;"

N:o 11 af Herr *E. Westin*, innehållande det förslag, "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och i ämnet till Riksdagen aflåta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet beredes medlem af svenska kyrkan, som, oakadt till mogen ålder kommen, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap;"

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

samt N:o 6 af Herr S. *Wieselgren*, uti hvilken motion var föreslaget, "att Riksdagen ville för sin del besluta, det kyrkolagens 15 kap. 11 § skall erhålla följande lydelse:

"De som — — — — ligga; och skall ingen trolofvas, som icke eger den kristendomskunskap, hvilken för rätt att begå Herrans nattvard lagligen fordras."

Och hade Utskottet i *punkten 1* af utlåtandet gjort följande hemställan:

"att Riksdagen ville i underdänig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagstadganden, hvarigenom för sådana inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar, som, oaktadt till mogen ålder komne, antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte, icke, på sätt samma kyrka godkänner, låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard, rättighet beredes att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap."

Vid utlåtandet voro fogade reservationer

dels af Herr *Samzelius*, som tillstyrkt Herr Vestins motion, affattad i öfverensstämmelse med Herr Adrecreutz' i Andra Kammaren nästlidne riksdag framställda, af Kammaren godkända yrkande;

och *dels* af Herr *Ribbing*, som ansett den af Utskottet föreslagna skrifvelsen lämpligen böra innehålla underdänig hemställan derom,

"att, Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om eller i hvilken omfattning medlemmar af svenska statskyrkan, som, ehuru till myndig ålder komna, icke, på sätt kyrkan godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard, må ega att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, äfvensom, huruvida icke rättighet må böra beredas medlemmar af kyrkan, som, ehuru till mogen ålder komna, icke, på sätt kyrkan godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap på det sätt och i den ordning, som bestämmas i §§ 4 och 5 af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning af den 31 Oktober 1873; samt, om så lämpligt finnes, till Riksdagen aflåta nådig proposition härom."

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan i *punkten 1*, anförde

Herr *Wieselgren*: I det föreliggande betänkandet yttrar Utskottet, att för afhjelpande af de missförhållanden, som framkallat dessa fem olika motioner, ingen annan utväg finnes än att *antingen*, såsom jag föreslagit, ändra 15 kap. 11 § kyrkolagen, *eller ock* att i likhet med öfrige motionärerne hänvisa ifrågavarande personer till borgerligt äktenskap. Ja, man står verkligen här inför ett ofvisligt "antingen — eller". Sannolikt äro vi alla ense om, att man icke kan eller bör ålägga en kristen kyrkas presterskap att viga *andra än kristne*. Då Utskottet således yttrar, "att kyrkan och dess tjänare icke torde kunna eller böra förpligtigas att med kyrkans välsignelse helga" nyssberörde personers äktenskap, må jag ju med allt skäl fråga: äro desse personer *Kristne* eller *Okristne*? Äro de nemligen okristne,

bör, i enlighet med mitt eget medgifvande, *icke* åläggas den svenska kyrkans presterskap att viga dem.

Jag menar att man för frågans besvarande kan se saken från två synpunkter, en materiel och en formel. Ser man saken från den *materiella* synpunkten, så är det ju oss alla klart, att konfirmerade eller okonfirmerade kunna lika väl vara vare sig kristna eller okristna; det är intet som hindrar, att en okonfirmerad kan vara en varm kristen, och att en konfirmerad kan vara en rent af gudlös människa. Från den synpunkten lära vi sålunda icke kunna finna det sökta svaret. Se vi åter saken *formelt*, ville jag för min del svara: De, som äro inom kristen kyrka döpte och ej från henne utgått, tillhöra kyrkan, och dem kan kyrkan derföre viga; men jag kan *icke* påstå, att de *okonfirmerade* icke tillhöra kyrkan, och att kyrkan således icke kan viga dem. Gör då manne Utskottet detta? Jag ber att få fästa Kammarrens uppmärksamhet på hvad skrivelseförslaget innehåller och hvad som derjemte står något så när i öfverensstämmelse med Utskottets förslag i ämnet vid sistlidne års riksdag. Det hemställes nemligen af Utskottet, "att Riksdagen ville i underdånig skrivelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagstadganden, hvarigenom för sådana inom svenska kyrkan *qvarstående medlemmar*, som, oaktadt till mogen ålder komne, antingen *icke blifvit döpte* eller, fastän döpte, *icke låtit sig konfirmera* etc. Utskottet har sålunda *sjelf erkänt*, att desse okonfirmerade *tillhöra* svenska kyrkan — ja, Utskottet har gått *så långt*, att Utskottet ansett till och med sådana, som *icke blifvit döpte*, tillhöra vår kyrka. Jag vet också, att en sådan uppfattning hyses äfven af dem, som företrädesvis vilja representera kyrkans åsigt; ty vi hörde för två eller tre år sedan, under en intressant diskurs i denna Kammare, samma åsigt utalas af kammarledamöter tillhörande vår kyrkas högre presterskap. Skulle emellertid så vara förhållandet, kan jag för min del än mindre se, att man med skäl bör besluta sig för den slutsats, Utskottet förordat. Jag kan icke finna, hvarföre icke kyrkan skulle kunna viga eller låta sitt presterskap viga *alla de kyrkans medlemmar*, som af vigsel äro i behof. Vi minnas väl alla, att, då det för ett eller två år sedan var fråga om att åt kyrkan skulle gifvas rätt från sig utstötta vissa medlemmar, det svarades från det — jag kan ju tillåta mig ordet — högkyrkliga hållet, att en sådan rätt icke borde henne medgifvas; att kyrkan borde vara en mild moder för *alla* sina barn och hafva tålmod med dem; att det från kyrkans synpunkt vore fullkomligt origtigt att från henne afsöndra någon hennes medlem, som icke frivilligt önskade från henne utträda. Jag frågar då: om kyrkan är en så mild moder, att hon icke kan förmå sig att från sig utstötta sina affälliga barn — skulle då hennes mildhet icke jemväl kunna utsträckas så långt, att hon äfven åtog sig att viga dem ibland dessa, som både henne derom, äfven om de icke skulle hafva fullgjort alla för kyrklig fullmyndighet stadgade prestanda?

Det är på denna omständighet, man hakar sig. Ifrågavarande personer hafva icke fullgjort allt hvad kyrkan fordrar för att erkänna en medlem såsom fullmyndig. Jag vet att detta, för så vidt frågan rör

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.

Om rätt för
 oadöpte eller
 okonfirmerade
 att ingå civil-
 äktenskap.
 (Forts.)

vilkoren för myndighetstillståndets inträdande, i någon mån lärers kunna bestridas, men jag känner mig för tillfället fysiskt urständsat att inlåta mig på utvecklandet af detta ganska vidlyftiga ämne. Jag vill endast fråga, om äktenskapet i den lutherska kyrkan anses såsom ett sakrament? Som bekant betraktas det så i den katolska kyrkan, och inom den kyrkan kan det sålunda aldrig komma i fråga, att presterskapet tillåter kyrklig vigsel för dem, som icke fullgjort därför bestämde kyrkliga prestanda. Men vår uppfattning deraf måste väl vara beroende af vår lärofader Luthers åsigt — och han yttrar, på ett sätt, som icke tål någon bortförklaring, att äktenskapet är *“en utvertes, världslig ting.”* Det må ju således icke komma ifråga, att vi, medlemmar af den lutherska kyrkan, skulle vilja uppfatta detsamma såsom en kyrklig förmån, som skulle kunna meddelas endast åt bekenntetrogna medlemmar, men deremot förvägras andra. Vi måste väl erkänna, att äktenskapet är i sig sjelft en borgerlig sak, fastän med djup, i viss mån religiös betydelse, och att staten just med hänsyn till denna betydelse uppdragit åt kyrkan såsom sin ombudsman att förrätta vigseln; men det torde böra bemärkas, att dervid af kontrahenterne fordras *blott en* bekännelse, den nemligen om de vilja hafva hvarandra till äkta makar och älska hvarandra i nöd och lust. Det är som sagdt *den enda bekännelse*, som af kontrahenterne vid äktenskapets ingående fordras. Vore äktenskapet deremot en kyrklig sak i sig, der kontrahenternes inre förhållande till kyrkan vore ett af vilkoren för vigselns erhållande, så borde väl det stadgade katekesförhöret och nattvardsgången *upprepas* inom en sådan tid, att kyrkan finge säker insigt, om kontrahenterne verkligen egde den religiösa öfvertygelse, verkligen kunde visa ett sådant själstillstånd, som kyrkan fordrar af dem, åt hvilka hon vill bereda den kyrkliga vigselns förmån? Men detta är henne numera fullkomligt omöjligt. Mångfaldiga år kunna förilyta emellan kontrahenternes första nattvardsgång och den stund, då de framträda för att vigas.

Förhållandet har dock icke alltid varit sådant. Ända till år 1863 framstodo i lagen de bestämmelser, enligt hvilka alla kyrkans till mogen ålder komne medlemmar måste minst en gång om året gå till Herrans heliga nattvard; och genom de föreskrifter om allmänna katekes- eller husförhör, som fortfarande gälla, sökte kyrkan konsekvent fullfölja kontrollen öfver kyrkans medlemmar. Men det lagstadgade skrifte- och nattvardstvänet blef den 16 November 1863 upphäfdt. Ingen kan numera tvingas att inom *“år och dag”* begå Herrans heliga nattvard; lagen kräver blott att man skall hafva gjort det *en gång* — men detta stadgande kvarstår i ett för öfrigt alldeles brutet sammanhang, och emellan den ena och den andra frågan är all inre förbindelse de facto upphäfd. Jag kan därför icke inse, att någon verklig skilnad emellan nu rådande förhållande i förevarande hänseende och mitt förslag vidare förefinnes; ty jag kan icke tro, att af en kyrkas medlemmar den, som lofvat, men icke hållit, bekänt, men frångått bekännelsen, skulle vara tacknämligare för kyrkan än den som icke lofvat och icke bekänt.

Man har invändt, att staten så litet som möjligt bör till utföran-

det af borgerliga förrättningar använda kyrkans tjenare; och att desse så mycket som möjligt böra frigöras från sådana, som redan äro dem ålagda. För min del vill jag alls icke neka, att meningen kan vara i sig grundad; men en fara för statskyrkans bestånd synes mig likväl vara med densammans realiserande förenad. Så länge presten, på grund af icke få embetsåligganden, är att anse jemväl såsom en *statens* tjenare, tror jag att man med godt samvete kan låta äfven främmande trosbekännare betala sin del i det belopp, som erfordras för prestens aflönande; men i samma stund man gör honom till *uteslutande kyrkans* tjenare, torde man få svårt att försvara, om man fortfarande tvingar dessa främmande trosbekännare att bidra till hans aflöning. Vi hjälpa ju icke dem med att aflöna deras lärare. Är man då beredd att vidkännas de konsekvenser, som torde följa af prestens frigörande från att tjena staten?

Måhända frågar man, hvarföre jag så hårdt håller på den kyrkliga vigseln, då jag likväl bekant såsom min åsigt att äktenskapet helt och hållet är "en utvertes världslig ting". Jag skall då helt uppriktigt svara, att den erfarenhet af civiläktenskapets verkningar, man har från Tyskland, lärt mig frukta, att den kyrkliga vigselns borttagande skall äfven hos oss komma att medföra synnerliga vådor. Det har nemligen visat sig, att, då äktenskapet avslutas inför borgerlig myndighet, detsamma i kontrahenternes ögon allför mycket ikläder sig karakteren af ett vanligt kontrakt, hvilket de skulle kunna, just som med andra aftal af enskild natur tillgå, när de så ville åter upplösa. Man må visserligen säga, att egenvillig skilnad icke heller i borgerligt äktenskap är lagligen tillåten, samt att möjligheten att erhålla skilsmessa i hvarje fall är beroende på vissa formaliteters iakttagande; men här, om någonsin, kommer att tillämpas den regeln, att der ingen åklagare är, der finnes heller ingen domare, och de makar, som anse själfva arten af deras äktenskap göra detsammans fortvaro hufvudsakligen beroende af deras godttinnande, skola helt visst handla härefter utan hinder af bokstafven i någon lag. Men huru än må gå med dem — det blir dock alltid *en* part, som under dylika förhållanden blir lidande — jag menar barnen af ett sådant äktenskap. Och i barnen ser jag *framtiden*. För att icke blottställa denna framtid, för att skydda den för vådor, som vi *kunna* undgå, håller jag på den kyrkliga vigseln.

Man har sett ett företräde i förevarande frågas lösning på det af Utskottet föreslagna sättet, särskildt därför, att man derigenom skulle undgå att komma in på det område, der Riksdagen med kyrkomötet delar sin lagstiftningsrätt. Jag befarar, att man missstager sig i denna förmodan. Ty, såsom jag redan anmärkt, gäller förslaget »medlemmar af svenska kyrkan». Jag kan således icke inse annat, än att svenska kyrkomötet måste ega att i lagstiftningen rörande desse deltaga. Det heter nemligen i det lagrum — 15 kap. 11 § af kyrkolagen — om hvars ändring, jag motionerat, att »ingen» skall trolofvas, som icke kan Luthers katekes och begått Herrans nattvard. Då nu ifrågasättes, att *somliga* skola erhålla rätt att trolofvas utan nämnda betingelser, är väl alldeles tydligt, att förslaget afser ändring i kyrko-

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odepte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

lagen, och att således enligt 87 § Regeringsformen kyrkomötet måste vara grundlagsenligt berättigadt att i beslutet rörande en sådan ändring deltaga.

Vidare ber jag få påpeka en annan sak. Det heter nemligen i förslaget, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagstadganden, hvarigenom för ifrågavarande kyrkans medlemmar *rättighet beredes att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap*. Detta ordet *rättighet* är efter min uppfattning ett ganska betecknande ord, och ett ord, hvilket man kommer att taga fasta på. Det borgerliga äktenskapet torde verkligen komma att betraktas såsom en »rättighet», men icke blott af dem, som här omförmälas, utan af ännu fler. Jag är viss om, att det finnes ganska många, som, fastän de i sin tidiga ungdom låtit, på sätt svenska kyrkan godkänner, sig konfirmera och dessutom någon gång begått Herrans nattvard, likväl gerna skulle vilja hafva samma rättighet, som här blifvit beskörd de okonfirmerade. Och om så blir förhållandet, om det skulle visa sig, att en mängd af de till kyrklig vigsel berättigade anse som en *större* förmån att få afsluta sitt äktenskap inför borgerlig myndighet, tror man då, att det blir så lätt att afvisa dessas fordran på rätt till samma förmåner? *Min* öfvertygelse är, att, fastän det i denna stund endast är fråga om att införa *nödciviläktenskapet*, såsom Utskottet nämner det, saken dock i sjelfva verket gäller att öppna dörren på vid gavel för det civila äktenskapet, utan hvarje tillsats af »nöd».

Då jag, på skäl som jag redan anfört, anser att detta steg icke bör tagas, så länge det kan undvikas, är jag för min del icke böjd att skänka min röst åt föreliggande förslag. Men då Första Kammaren redan gillat Utskottets förslag, kan det ju icke falla mig in att yrka bifall till min motion; deremot vill jag hos Kammaren anhålla om sådan ändring af Lag-Utskottets förslag, att åt Kongl. Maj:t måtte lemnas fria händer att vid utarbetandet af ifrågasatta lagförslaget taga i ompröfning både den ena och den andra af de båda utvägar, som, enligt Utskottets yttrande, här kunna anlitas för afhjelpande af de öfverklagade missförhållandena.

Jag får derföre hos Kammaren anhålla om bifall till Lag-Utskottets förslag, men med den ändring, att orden »*inför borgerlig myndighet*» uteslutas, och att förslaget slutord i stället erhålla följande lydelse: »rättighet beredes att ingå lagligt äktenskap.»

Herr Linder: Sjelfva den syftning, som framträder i Lag-Utskottets nu föreliggande, genom några motioner föranledda utlåtande, är utan tvifvel förtjent af all uppmärksamhet och allt möjligt behjertande från Riksdagens sida. Om staten kan sättas i stånd att såsom giltiga erkänna äktenskapliga förbindelser, som den lutherska kyrkan icke, enligt sin bekännelse eller ordning, kan benedicera — allt naturligtvis under den förutsättning, att kyrkans rättmätiga anspråk på trosfrihet och handlingsfrihet icke trädas för nära — så är detta ett mål, som är väl värdt att på fullt allvar eftersträfvat.

Men för att lyckas i sträfvandet efter detta mål måste man göra

sig reda för, hvad frågan gäller. Här gäller det, så vidt jag kan finna och på sätt äfven den nästföregående talarens anförande ger vid handen, såväl för kyrkan som för staten att med undseende och hjälpsvillighet tillmötesgå sådana den svenska kyrkans medlemmar, som, ehuru de — på sätt motionärerna antydt — icke vilja ingå på kyrkans bekänneelse och underkasta sig hennes ordning, likväl icke vilja lösgöra sig från det yttre sambandet med kyrkan, men ändå, hvad särskildt beträffar ingående af äktenskap, göra anspråk på samma rättigheter, som svenska kyrkan tillerkänner sina bekänneisetrogna och ordningslydiga medlemmar. Om sådana medlemmar under nu varande förhållanden, utan att, i den ordning lagen föreskrifver, ur kyrkan utgå och således utan möjlighet till delaktighet af kyrkans välsignelse ingå, förbindelser af äktenskaplig art, så måste de ställas under kyrko-disciplinärisk behandling, och staten erkänner icke heller deras äktenskap.

En af motionärerna, Herr Axell, har upplyst, att i vårt land betydligt många äktenskapliga förbindelser blifvit ingångna och fortfarande ingås, hvilka äro af den art, att de hvarken inför kyrkan eller inför staten kunna såsom äktenskap gälla. Detta förhållande påkallar otvifvelaktigt allvarsam uppmärksamhet.

Här gäller således också att särskildt från statens sida tillse, det de familjerättsliga förhållandena i landet icke komma att blifva i någon betänkligare mån turberade.

Den, som skall kunna komma i åtnjutande af ett sådant tillmötesgående från kyrkans sida, som jag nyss nämnt, måste emellertid i någon mening kunna sägas tillhöra kyrkan, han måste vara medlem af kyrkan. Utskottet talar visserligen i sitt betänkande N:o 8 om sådana medlemmar inom svenska kyrkan, som, oaktadt till mogen ålder komne och, fastän döpte, icke, på sätt samma kyrka godkänner, låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard. Detta uttryck är fullkomligen klart, och man kan icke stanna i villrådighet om, hvilka härmed afses. Här handlas nemligen om sådana medlemmar af svenska kyrkan, som på grund af undfånget dop verkligen tillhöra kyrkan, men, såsom ännu icke konfirmerade och ännu icke hafvande deltagit i kommunion med församlingen, äro, på sätt den näst föregående talaren också antydt, att betrakta såsom ännu icke fullmyndige medlemmar af församlingen, och som följaktligen icke inför kyrkan kunna anses behörige att bilda en kristlig familj. Med afseende å dessa föreslås nu här att, fastän de icke inför församlingen kunna med vigsel fullborda sitt äktenskap, det dock må kunna tillåtas dem att inför borgerlig myndighet ingå lagligt äktenskap. Så till vida är också allt godt och väl. Men Utskottet talar på samma ställe äfven om sådana inom svenska kyrkan, såsom det heter, "*qvarstående*" medlemmar, som, *oaktadt till mogen ålder komne, icke blifvit döpte. Hvilka skulle väl de kyrkans medlemmar kunna vara, som icke blifvit döpte?* Såvidt jag kan förstå, endast sådana, som icke äro någre kyrkomedlemmar alls. Det borde väl nemligen få antagas såsom fullt bekant, att det första och oundgängligaste inseglet på ledamotskap af Kristi församling just är dopet. Här om innehålla såväl församlingens herres och mästares instiftelseord till döpelsen som äfven en och annan aposto-

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
•döpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

lisk utsaga de allra otvetydigaste vitnesbörd, och ingen kyrkorättslig vare sig teori eller praxis har någonsin funnits, som icke uppställt såsom sin första fordran på behörighet att räknas till något kristligt samfund den att vara döpt. Den, som icke är döpt, är ju icke kristen. Den, som icke är kristen, kan icke anses såsom medlem af den kristna kyrkan. Den, som icke är medlem af kyrkan, kan väl icke under någon förevändning sägas vara "inom kyrkan *qvarstående*". Ty ingen kan med skäl sägas *qvarstå* i ett samfund, hvori han aldrig vunnit inträde. Det tyckes också, som om Utskottet sjelft skulle vilja medgifva detta, då det först å sidan 8 i sitt betänkande talar om personer, "som icke blifvit genom dop upptagna i kristen församling." Enligt Utskottets eget medgifvande är således det att vara döpt liktydigt med det att vara upptagen i kristen församling; följaktligen måste det att *icke* vara döpt sammanfalla med det att *icke* vara upptagen i kristen församling. Men jag tors emellertid icke sätta vidare tillit till detta medgifvande från Utskottets sida, eftersom Utskottet för egen del fästat så litet afseende dervid, att Utskottet i sitt slutliga yrkande eller den så kallade klämman alldeles glömt bort eller åtminstone ignorerat detsamma. Utskottets här ifrågavarande bestämning, nemligen den om sådana inom kyrkan *qvarstående* medlemmar, som icke blifvit döpte, är sålunda af den art, att hon icke är tillämplig på nu inom kyrkan rådande faktiska förhållanden; och hon är följaktligen fullkomligt obegräplig, såvida man nemligen icke får fatta henne så, att dermed afses sådana inom området af en svensk lokalförsamling boende, af lutherskt kristna föräldrar födda personer, som icke blifvit genom dopet införda i den kristna församlingens gemenskap, men ändock kunna vara uppförda i någon förteckning å inom församlingen boende människor, som af församlingens presterskap till äfventyrs upprättas. Men sådana personer äro, såsom jag sökt visa, icke att anse såsom medlemmar af kristna kyrkan, och följaktligen torde om dem icke kunna på det sätt och i den ordning blifva fråga, som Utskottets nu afgifna utlåtande gifver vid handen. Följaktligen låter talet om dem icke rimligtvis inflåta sig i det sammanhang, hvori det nu i betänkandet förekommer, åtminstone bör det icke inflyta i en underdånig framställning till konungen, kyrkans summus episcopus. Jag anser således för min del, att de ord, hvilka jag här afsett, eller orden "*antingen icke döpte eller, fastän döpte*", böra ur Utskottets så kallade kläm utgå.

Man har här både i motioner, som i ämnet afgifvits, och i dag under diskussionen yrkat, att kyrkan skulle med sin välsignelse besegla äktenskap, hvilka ingås af snart sagdt hvilka personer som helst, blott de under något slags sken kunna sägas, om ej tillhöra, åtminstone stå i något slags förhållande till den luterska kyrkan. Jag tror emellertid, såsom jag redan i början af mitt anförande tog mig friheten yttra, att detta vore att tröda kyrkans både samvetsfrihet och handlingsfrihet på ett betänkligt sätt för nära.

De ord, man anført af Luther, äro, såsom vi veta, polemiskt sagda mot katolska kyrkans sakramentsdogm om äktenskapet och kunna förklarar af angelägenheten för Luther att framhålla, det äktenskapet

såsom sådant äfven har en natursida och är en förbindelse af annan art och beskaffenhet, än den katolska kyrkan vill göra det till. Följaktligen är äktenskapet, enligt Luthers åskådning, icke ett sakrament, men till följd deraf är det icke sagdt, att icke kyrkan eger förbehålla sig att inom bestämda gränser och enligt en viss ordning få med sin benediktion eller välsignelse beledsaga inom församlingen ingångna äktenskapliga förbindelser eller att förvägra dem en sådan.

I en af motionerna finnes upplyst, att här i landet ingångna olaga äktenskapsförbindelser, som vilja framtvinga en lagstiftning i det syfte, som nu är i fråga, blifvit ingångna snart sagdt uteslutande af sådana personer, som tillhöra den baptistiska bekännelsen, fastän de till det yttre qvarstå i kyrkan, och af skäl, som också i en af motionerna blifvit framlagda, men hvilka skäl jag för min del icke kan anse aktningvärdade, vilja stanna kvar inom kyrkan, oaktadt vår lagstiftning gifver dem frihet att bilda särskilda församlingar och utgå ur kyrkan.

Nu har man sagt, att kyrkan kan tvinga dem att utgå genom att utesluta dem ur församlingen. På frågan härom har jag icke anledning att nu för min del närmare ingå. Jag anser, att kyrkan såsom en huld moder bör i det längsta hysa fördrag och undseende med sina förvillade barn och söka att på ett kärleksfullt sätt både i ord och handling återföra dem till full öfverensstämmelse och samdrägt med kyrkan och endast i yttersta nödfall tillgripa sådana utvägar som uteslutning ur samfundet. Men när omständigheterna visa sig vara sådana, att behof af en lagstiftning framträder, som sätter staten i stånd att öfvervaka de förhållanden, här äro i fråga, är jag villig erkänna, att en lagstiftning i den riktning jag förut angifvit och Utskottet i punkten N:o 1 föreslagit, är påkallad, och att kyrkan för sin del icke bör hafva något mot detta, förutsatt att den framställning, man gör till Kongl. Maj:t, icke står i strid med kyrkans principer.

På grund af hvad jag nu dristat anföra, ber jag att få yrka bifall till hvad Lag-Utskottet under punkten N:o 1 föreslagit, dock med den modifiering af det framställda slutyrkandet, att de ord, om hvilka jag förut talat, nämligen dessa: "antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte", måtte utgå.

Herr Thomasson: Herr Grefve och Talman, mine herrar! En af de motionärer, hvilkas förslag föreliggande betänkande behandlar, har uppgifvit, att antalet af äktenskapsförbindelser, som af baptister blifvit ingångna till närvarande tid, utgör 183. Om jag ej är illa undermåttad, äro i själfva verket dessa förbindelser vida flera, och i alla händelser är visst, att antalet af dem för hvarje år tilltager. Gentemot sådana sakförhållanden får lagstiftningen icke ställa sig likgiltig. Den måste till skydd för sedligheten, för familjen och statens rättsordning gripa in och bereda desse dissenters tillfälle att ingå äktenskap under en form, som af lagen godkännes. Detta tror jag alla medgifva, och man skiljer sig blott med afseende på sättet. Flere sådana hafva jemväl af samme motionär uppgifvits. Svenska statskyrkan kan skjuta från sig sådana medlemmar, som icke vilja underkasta sig dess ordning, och derigenom skulle dessa beredas tillfälle att, så-

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

*Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)*

som främmande trosbekännare, ingå borgerligt äktenskap. Men det skulle vara med kyrkans väsen och uppgift föga förenligt att drifva från sig sådana medlemmar, som vilja stanna qvar inom densamma. Åtminstone har Riksdagen hyllat en slik uppfattning, då dess båda Kamrar förkastade det förslag i sådan syftning, som, efter hvad jag vill minnas, år 1877 väcktes i Första Kammaren af Herr Grafström. Man säger också, att de kunna frivilligt utträda ur svenska kyrkan; men saken, är som man vet, att de icke vilja det. Många kunna icke besluta sig att slita det band, som förenar dem med den evangeliskt-lutherska kyrkan, i hvars läror de äro uppfostrade, och för öfrigt äro de vilkor, under hvilka ett sådant utträddande ur svenska kyrkan är tillåtet, förenade med så stora svårigheter och ekonomiska uppoffringar, att det för dessa, till stor del till de fattigare klasserna hörande personer, icke faller sig så synnerligen lätt. Man kan äfven, på sätt en motionär, Herr Wieselgren, föreslagit, medgifva dem rätt till kyrklig vigsel men eftergifva kyrkans fordringar på dop, konfirmation och nattvardsgång; men detta skulle åter uppenbarligen vara att tvinga svenska kyrkans presterskap att såsom ett kristligt förbund välsigna något, som efter svenska kyrkans och dess presters uppfattning icke är ett kristligt äkta förbund. En af de väsentligaste förpligtelser, det evangeliskt-lutherska äktenskapet pålägger makarne, är att uppfostra barnen i denna evangeliskt-lutherska lära och hos dem inplanta kärlek till och längtan efter nattvarden. Men det kan väl såsom säkert antagas, att föräldrar, som af samvetsbetänkligheter icke sjelfva vilja begå nattvarden, icke skola hos sina barn inplanta kärlek till densamma, och svenska presterskapet skulle således nödgas skänka sin välsignelse åt en förening, som det på förhand visste icke komme att uppfylla en af dess viktigaste uppgifter. Detta vore ett samvetstvång, utan tvivel lika tryckande som det man här vill upphäfva; men den samvetsömhet man med rätta visar för dissentierande medlemmar af kyrkan bör man väl utsträcka äfven till svenska kyrkans prester.

Vid sådant förhållande har, enligt Utskottets mening, icke återstått någon annan utväg, än att hänvisa här i fråga varande personer till borgerligt äktenskap och att för Riksdagen framlägga ett underdånigt skrifvelseförslag i detta syfte, då ett formuleradt lagförslag i samma riktning förlidet år blef af båda Kamrarna förkastadt.

Den näst föregående talaren har emot förslaget anmärkt, att uttrycket "sådana inom svenska kyrkan qvarstående medlemmar, som, oaktadt till mogen ålder komne, antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte", icke etc. vore obegripligt; han visste icke, ytrade han, hvad dermed menades. Men det är tydligt, att dermed åsyftas barn af kristna föräldrar, som qvarstå i svenska kyrkan, men hvilka, i följd af heterodoxa åsichter om dopet eller af andra skäl icke låtit döpa sina barn på sätt svenska kyrkans lära bjuder. Dessa barn måste nemligen anses stå qvar i denna kyrka, såsom statsinstitution betraktad, så länge de icke definitivt upptagits i något annat religions-samfund.

Jag yrkar på grund af hvad jag anfört, att Kamraren må au-

taga Utskottets förslag oförändradt, och sålunda utan de ändringar deri, hvarom Herrar Wieselgren och Linder hemställt.

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

Herr Rundgren: Från min synpunkt sedt, är den nu föreliggande frågan en af de allra viktigaste, som till behandling vid riksdagen kan förekomma. Frågans allvar framträder redan i Utskottsbetänkandets rubrik: "Utlåtande i anledning af väckta motioner om lagstadganden angående *sådana* medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, ehuru till mogen ålder hunne, antingen *icke* blifvit *döpte* eller, fastän döpte, icke på sätt samma kyrka godkänner låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard." Samma allvar framträder jemväl i Utskottets förslag — der samma uttryck blifvit begagnadt: "*sådana* inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar, som *icke* blifvit *döpte* eller, fastän döpte icke låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard" — och der Utskottet hemställer, att för dem bör beredas rättighet att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap.

Med dessa två satser i begynnelsen och slutet af Utskottets betänkande äro uttalade två stora grundsatser, den ena, att man kan vara odöpt och okonfirmerad, oberättigad och ovillig att begå Herrans nattvard och likväl vara medlem af den svenska kyrkan, den andra, att man *inom kyrkan* kan ingå äktenskap utan *kyrklig* välsignelse. Såvidt jag kan förstå, kan ingen kyrka i världen underkasta sig den smäleken, att det offentligen i lagen erkännes, att man är medlem af en kyrka, fastän man icke erkänner dess grundlagar. Jag föreställer mig, att inom ett väl ordnad samhäll kyrkan bör hafva samma rättigheter, som staten i detta hänseende eger. Lika litet som staten skulle vilja förklara såsom en statens medlem den, som icke ville erkänna dess grundlagar eller icke ville svärja ed till statens öfverhufvud, lika litet kan, enligt mitt förmenande, kyrkan tillåta, att det, såsom jag nyss sade, offentligen i lagen erkännes, att man kan vara medlem af kyrkan, ehuru man förkastar dess grundlagar. Ty såsom den svenska evangeliskt-lutherska kyrkans grundlagar gälla ordet och sakramenten. I vägran att låta konfirmera sig ligger, kan man säga, ett förnekande af den ena grundlagen, nemligen ordet; deri att man icke blifvit döpt och icke vill låta döpa sig eller icke vill begå Herrans nattvard, ligger förnekandet af den andra. Det är således, säger jag, ett stort allvar i denna fråga, eftersom deri ligger en hemställan till den svenska statens representanter att tillfoga den svenska kyrkan denna smäleke.

Den andra grundsatsen, som uttalats, är den, att äktenskap inom kyrkan kan vinnas utan kyrklig vigsel. Det är tydligt och klart, att denna fråga förr eller senare skulle framträda, sedan man redan brutit den ännu för några år sedan i vårt land kvarstående grundsatsen, att hvarje äktenskap skall stiftas genom kyrklig vigsel. Grundsatsen är bruten, eftersom vi hafva civiläktenskap, enligt svensk lag; men man bör dervid ihågkomma, att civiläktenskap ännu icke är tillåtet *inom* kyrkan. När staten har tillåtit, att dissentierande församlingar få finnas, måste staten ock genom sina lagar bereda dessa församlingars medlemmar tillfälle att få ingå äktenskap på det sätt

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

deras grundsatser tillåta; men dermed är ännu icke uttalad den grundsatsen, att svenska kyrkan skall tillåta det.

Frågans allvar framträder — jag upprepar det — genom dessa tvenne sålunda af Utskottet uttalade grundsatser, hvilka jag för min del icke kan erkänna.

Frågar man sig då, hvarför denna angelägenhet nu står på dagordningen, så ligger svaret i hvad en af motionärerne anfört, eller uti de baptistiska rörelserna. Den enklaste invändning, man härvid kan göra, är naturligtvis den, att det står baptisterne, liksom alla andra dissenters, fritt att utgå från svenska statskyrkan och derigenom komma i åtnjutande af de rättigheter, hvilka de nu förmena sig icke ega. Derpå svara motionärerne, att dissenterlagen föreskrifver, såsom en af motionärerne sagt, sådana bestämmelser i afseende på främmande trosbekännares rättighet att meddela skolundervisning och förkunna ordet, att den talrikaste af våra sekter, baptisterne — med undantag af *en* församling — icke velat och icke kunnat begagna sig af den medgifna rättigheten på de dervid fogade villkoren. Men då frågas: hvilka föreskrifter finnas i dissenterlagen, som i detta hänseende göra svårigheter? Ser jag på frågan om skolundervisningen, heter det i 7 paragrafen af dissenterlagen: "i afseende på folkundervisningen skola främmande trosbekännare och deras barn vara underkastade derom gällande stadgar" — deri torde väl icke ligga något, som kan anses förnärmande — "och", heter det vidare, "anses tillhöra det skoldistrikt, inom hvilket de äro boende", hvarjemte stadgas: att "barn, som icke skall uppfostras i evangeliskt-lutherska läran, må, på framställning af vederbörande målsman, fritagas från undervisning deri såväl i folkskola som vid elementarläroverk." I denna § ligger ju, såsom jag nyss sagt, ingenting, som kan anses vara förnärmande. Ser man vidare på 12 §, så heter det der: "ej heller må skolor eller andra uppfostringsanstalter, i hvilka undervisning i religion meddelas, af främmande trosbekännare inrättas eller upplåtas för barn under femton år, tillhörande svenska kyrkan, utan att Konungen för särskildt fall det tillåter." Detta är, såvidt jag kunnat finna, de bestämmelser, som gälla i afseende å skolundervisningen, och jag hemställer, huruvida dessa föreskrifter må anses vara af beskaffenhet att böra lägga hinder i vägen för baptisterne att bilda egna samfund. Men äfven i fråga om rättigheten att förkunna ordet, säger man, finnas sådana bestämmelser, som de icke vilja underkasta sig. Dissenterlagen innehåller i detta afseende tvenne föreskrifter, af hvilka den ena förekommer uti 2 § 2 mom., der det heter: "föreståndare hafve tillsyn derå, att församlingens offentliga tjänst öfverensstämmer med dess uppgifna trosbekännelse och församlingsordning samt, att allmän lag ej öfverträdes". Icke heller bör väl den omständigheten utgöra något hinder för främmande trosbekännare att bilda särskilda samfund, att det är ålagdt sådana samfund att hafva en föreståndare, som eger öfva tillsyn öfver deras offentliga gudstjänst? Vidare heter det i 17 §: "varder rättigheten till offentlig religionsöfning af församling missbrukat; då må, efter Konungens förordnande, den rättighet upphöra." Nåväl, om man missbrukar en laglig rättighet, och denna rättighet på sådan grund skall

varda upphäfd — detta må må väl icke kunna anses vara något, som är hinderligt i förevarande afseende. Jag får sålunda för min del säga, att jag uti dissenterlagen ej kan finna *någon* bestämmelse, som rättvisligen må anses vara till hinders för baptisterne att bilda egna samfund. Men, må hända, det ligger just i baptismens väsende att *icke vilja* bilda samfund, det är ett grunddrag hos baptismen att icke vilja hafva ett sammanhängande nät af församlingar; det är en independentistisk grundsats, som genomgår hela baptismen. Individualismen i dess starkaste utpregling uti de religiösa förhållandena uppenbarar sig i baptismen; och huru man än må ordna dissenterlagen, så komma baptisterne aldrig att underkasta sig densamma, just därför att det strider emot deras religiösa lifsuppfattning att bilda slutna samfund; och sådant har varit det genomgående grunddraget hos baptismen allt ifrån dess begynnelse. Men är det väl under sådaua förhållanden skäl att specielt för en sådan religiös uppfattning göra en brytning i våra kyrkliga förhållanden särskildt beträffande den grundsatsen, att inom svenska kyrkan alla äktenskap skola med vigsel fullbordas. Emellertid — och jag ber om tillgift, att jag uttalar saken från *min* synpunkt, likasom också de ärade motionärerne sett saken från *sin* — emellertid, säger jag, erkänns icke de af mig nu uttalade tankar; och därför hafva såväl vid föregående riksdagar, som äfven vid innevarande, motioner i ämnet framlagts.

Man kan säga, att de nu föreliggande motionerna representera trenne olika uppfattningar utaf förhållandena. Den ena motionen — den utaf Herr Grafström afgifna — afser den kyrkliga ordningen och vill från dess synpunkt söka en lösning af frågan. Två af de öfriga motionerna se saken från den borgerliga ordningens synpunkt och vilja derifrån reglera förhållandena. Den tredje motionen åter, Herr Wieselgrens, *kan* eller *vill*, så vidt jag kan förstå, tillgodose hvarken den kyrkliga eller borgerliga ordningen, emedan den sätter samvetet gent emot lagarne. I samma ögonblick vi beträda den vägen, att ställa den enskildes samvetsbetänkligheter gent emot de gällande lagarne, i samma ögonblick kan man omöjligen försvara eller tillgodose vare sig den kyrkliga eller borgerliga ordningen.

De två förstnämnda motionerna afse civiläktenskapets införande. De vilja befria presten från samvetstvång. Den tredje motionen afser bibehållandet af den kyrkliga vigseln, men vill lägga ett tvång på prestens samvete. Om jag nu först tager i betraktande innehållet i de två första, så möter frågan:

Hvad är det som talar mot civiläktenskapet? I förbigående fäster jag uppmärksamheten derpå, att jag redan erkänt, hurusom staten, sedan han en gång lemnat tillåtelse till upprättande af dissentierande trossamfund, i konsekvens dermed och med afseende å dessa måste tillåta vare sig alternativt eller nödtvunget civilt äktenskap, och jag lemna således nu den saken ur sigte. Men jag frågar — hvad är det som med afseende å *kyrkans egna medlemmar* talar mot det civila äktenskapet? Det är först och främst och hufvudsakligen den omständigheten, att man derigenom beröfvar äktenskapet den religiöst sedliga karakter, hvilken tillkommer det samma. Det är nemligen ej

*Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)*

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

blott till släktets förökelse, utan äfven till dess uppfostran, familjen bildas, och kyrkan från sin sida måste fordra, att religiöst etiska garantier vid familjens bildande förefinnas, just därför att familjen har att bereda framtiden icke blott i materielt, utan äfven hvad som viktigare är, i andligt hänseende. Den andra omständigheten som talar mot civiläktenskapet inom vår kyrka, är den, att, just till följd deraf, att civiläktenskapet beröfvar äktenskapet dess religiöst etiska karakter, äktenskapet skulle antaga en annan karakter, nemligen den af ett kontrakt. Äktenskapet skulle derigenom ställas i paritet med alla andra slags öfverenskommelser, hvilka kunna träffas; och tydligt är, att på samma gång försvagas i väsentlig mån garantierna för äktenskapets varaktighet. Visserligen är civiläktenskapet ett kontrakt mellan de båda kontrahenterne på lifstid, men just därför, att det är ett kontrakt, kan förbindelsen lättare upplösas än om det är en under religiöst etiska former ingången och bestående äktenskaplig förbindelse. Hvad som dessutom starkt talar mot civiläktenskapets införande hos oss är den omständigheten, att det strider mot det allmänna tänkesättet inom vårt land, och detta är en synpunkt, som i en så vigtig angelägenhet ej får lemnas å sido.

Ehuru åtskilligt kunde vara att tillägga om denna sida af saken, öfvergår jag likväl till den andra delen af frågan, nemligen hvad det är som talar mot äktenskap *med* kyrklig vigsel, men *utan* de vilkor, som för närvarande finnas stadgade eller, med andra ord, med borttagande af nu gällande föreskrifter om dop, konfirmation och nattvardsgång? Först och främst detta, att derigenom samvete sättes mot samvete. Den förste ärade talaren har i sin motion sagt, att "så länge 15 kap. 11 § kyrkolagen kvarstode oförändrad, tvång till konfirmation och nattvardsgång förefunnas för en hvar, som ville ingå äktenskap och icke utträdde ur svenska kyrkan. Af samvetsskäl kunde de icke låta sig konfirmeras; de finge således icke begå nattvarden och kunde af samma anledning icke ingå lagligt äktenskap." Jag frågar den ärade motionären: männe han hos det svenska presterskapet förutsätter så lösa grundsatser i afseende å hvad som är kyrkans livsvilkor: ordet och sakramenten, att icke äfven det kan af sitt samvete anse sig förhindradt att med kyrklig vigsel helga ett äktenskap mellan dem, som hvarken äro döpta och konfirmerade eller begått nattvarden. Jag för min del tror det, och det är därför som jag säger, att en fordran på kyrklig vigsel med borttagande af nu gällande vilkor är att sätta samvete mot samvete. Men, mine herrar, hvarken den borgerliga eller den kyrkliga lagstiftningen bör ställa så till, att den i detta hänseende framkallar ett dylikt missförhållande mellan dem, som af samvetsbetänkligheter icke vilja konfirmeras och begå nattvarden, och dem, hvilka af samvetsbetänkligheter icke kunna med kyrklig vigsel helga ett sådant äktenskap. Det andra, man kan säga mot motionärens förslag, är, att man derigenom fordrar af kyrkan ett åsidosättande af hennes grundsatser. Om nu en enskild person icke går ifrån sin åsigt för att befria en annan från svårigheter, så bör man ännu mindre fordra det af det allmänna. Det tredje, som mot förslaget kan erinras, är — och jag har derå redan förut i visst hänseende häntyt —

att man derigenom offentligen i lag betygar, att sakramentets bruk icke är något väsentligt för kyrkan. Men männe kyrkan kan erkänna detta? Den ärade motionären må sjelf hafva hvilka åsigter som helst derom; han kan dock icke fordra, att kyrkans medlemmar skola erkänna sådant.

Slutligen kan man fråga: hvad är det som motionären vill sätta i stället? Han vill hafva kyrklig vigsel, men han vill taga bort kyrkolagens nu varande stadganden i afseende å nattvardens begående, och han föreslår, att ingen skall trolofvas, som icke eger den kristendoms-kunskap, hvilken för rätt att begå Herrans nattvard lagligen fordras. Om jag icke misstager mig, så hör han till dem, hvilka just mot kyrkan vilja framkomma med den beskyllning att hon älskar läran, ortodoxien, men icke lifvet, och att således det, som brister inom kyrkan, vore det kristliga lifvet. Men här sätter han sjelf kunskapen i stället för lifvet: ingen skall trolofvas, som icke eger den kristendoms-kunskap, hvilken för rätt att begå Herrans nattvard lagligen fordras. Hvilken kunskap är det? Männe någon prest kan erkänna, att en person har den kristendoms-kunskap, som för rätt att begå Herrans nattvard lagligen fordras, om han icke erkänner angelägenheten af att begå nattvarden, icke erkänner dopets nödvändighet? Härvid skulle man återigen sätta samvete mot samvete. Den, hvilken kristendoms-kunskap skall pröfvas, förnekar kyrkans grundlagar, och den, hvilken skall säga, huruvida han har tillräcklig kristendoms-kunskap för att kunna ingå äktenskap, erkänner icke detta. Jag instämmer derföre med Utskottet deri, att denna utväg omöjligen kan antagas. Med Utskottets slut i öfrigt instämmer jag icke. Jag har en annan åsigt, som jag straxt skall angifva. Ehuru jag icke vill framställa proposition på mitt förslag, anser jag mig dock böra uttala min åsigt, emedan jag tror att, då Kongl. Maj:t sannolikt kommer att taga frågan i allvarligt öfvervägande, det icke kan skada att jemväl denna åsigt framställes.

Jag har redan tillräckligt angifvit, att jag icke kan erkänna hvad som af Utskottet föreslagits, derföre att jag icke vill — och jag tror icke heller, att de äro många, som i grunden vilja det — att det skall anses, att vår svenska evangeliskt-lutherska kyrka kommit derhän, att den offentligen erkänner, att dop, konfirmation och nattvardsgång kunna vara borta hos denna kyrkas medlemmar. Det är nog en sanning, att så är förhållandet nu, men ännu är det dock något som går *bredvid* lagen, och man bör betänka sig innan man låter lagen *uttala* det.

Hvad kan således göras?

Den förste talaren sade, att det hade varit vid en föregående riksdag fråga om att de, som på detta sätt dissentera, skulle från församlingens gemenskap afskiljas, men, yttrade han, de högkyrkliga hade satt sig deremot, de ville icke utstöta någon från kyrkan, derföre att kyrkan vore en moder, som hade att vårda sig om äfven sina affälliga barn.

Jag erkänner, att jag delar denna mening och äfven vid det tillfället uttalade den. Således deri öfverensstämma vi, men en annan

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
konfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

fråga kan vara, huru man skall kunna vårda sig om bevarande af kyrkans grundlagar, men på samma gång jemväl göra afseende på tidsförhållandena i fråga om dem, som icke erkänna dessa kyrkans grundlagar och likväl icke vilja bilda ett särskildt samfund. Jag säger: männe man icke för att skydda rättigheterna å ömse sidor och på det att det icke måtte behöfva sägas, att det är kyrkan, som utstöter någon, skulle kunna göra en sådan förändring i dissenterlagen, att hvad der i fråga om äktenskaps ingående säges om främmande trosbekännare, hvilka på grund af denna lag bilda egna samfund, må gälla äfven i afseende å sådana dissenterande, som icke vilja bilda sådana samfund, om nemligen de inför kyrkan, det vill säga inför presten, anmäla att de hysa dissenterande åsigtter och att de på grund deraf vilja utgå ur kyrkan. Det vore då icke något utstötande ur kyrkan, ty det berodde på de dissenterande själva. Det vore icke heller något förnekande af deras rättighet att ingå äktenskap, ty det berodde hos dem endast på en enkel framställning.

Jag vill för närvarande stanna vid detta och yrkar för min del, jemte det jag uttalat nämnda åsigt, afslag å Utskottets betänkande.

Herr Hedlund: Herr Talman! Först några ord i afseende å den siste högt ärade talarens anförande.

Han har, och icke utan fog, fäst sig vid de ordalag, som förekomma i Utskottets betänkande, der det talas om "medlemmar af svenska kyrkan", som icke äro hvarken döpta eller konfirmerade, och han har ansett, att i detta uttryck ligger en besynnerlig grundsats, en grundsats, som kyrkan icke kan godkänna.

Jag ber dock att få fästa hans uppmärksamhet derpå, att, så oformligt det än kan synas, det likväl är en verklighet. En person kan nemligen vara inskrifven i kyrkoböckerna, han kan besitta jord och deltaga i omröstning och beslut om kyrkans angelägenheter, och han är på denna grund medlem af denna kyrka, äfven då han icke är döpt eller konfirmerad, eller i allmänhet ej omfattar kyrkans hufvudsakliga trosläror. Om man kunde genomskåda Sveriges statskyrkomedlemmar, skulle man säkert finna, att kyrkan räknar rätt många såsom sina medlemmar, hvilka icke i alla stycken ansluta sig till kyrkans lära, och förklaringen härpå ligger deri, att vi hafva en statskyrka, att — jag har redan en gång förut fäst uppmärksamheten derpå — vi bilda icke rent konfessionella utan territoriella församlingar efter statskyrkligt system.

Den ärade talaren har vidare fäst sig vid några stadganden i dissenterlagen. Han har citerat denna lag för att med densammes stadgande pröfva, huruvida baptisternes ovilja att utträda ur statskyrkan och bilda egna religionssamfund eger något berättigande. De anmärkningar emot denna lag, jag hört framställas, hafva afsett dels 12 §, som förhindrar baptisterne att i sina skolor upptaga barn under femton år, tillhörande svenska kyrkan, och dels 2 §, som stadgar någon slags qualification hos föreståndaren, hvilken skulle vara underkastad Kongl. Maj:ts pröfning. I de af baptisterne bildade söndags-skolor deltaga åtminstone på vissa orter stora skaror af barn. I

dessa skolor förekomma, så vidt jag känner, icke några konfessionella satser, utan bibelläsning jemte hvad som hör till uppbyggelsen och hågens lyftande, vid hvilket förhållande baptisterna icke erkänna sig handla orätt; de vilja icke vidgå, att icke de hafva samma rätt att i sina söndagsskolor gifva kristlig uppfostran åt äfven lutherska barn, som lutherska kyrkan har att mottaga deras barn i sina söndagsskolor.

Att, som den ärade talaren sade, föreskrifva baptisterne, att, om de vilja bilda äktenskap, de skola anmäla sig att ur kyrkan utgå, hvilket skulle vara det första steget att ingå bland dissenters, eller, med andra ord, att använda äktenskapet såsom tumskruf för att drifva dem ur kyrkan, torde innebära, väl icke att ställa samvete mot samvete, men någonting ännu värre, det vore att ställa en borgerlig rättighet gent emot samvetsbetänkligheten, och för min del får jag då säga, att jag i så fall står på den af talaren ogillade individualistiska ståndpunkten så mycket att jag håller för, att det enskilda samvetet icke bör utsättas för en sådan kollision. Man talar om *prestens* samvete i fråga om åliggande att sammanviga icke lutherske lekmän, men prestens samvete är för mig icke heligare än hvarje annan mans.

Hvad som egentligen förmådde mig att begära ordet var önskan att få leda Kammaren till en undersökning rörande en förutsättning, som gjort sig gällande och gör sig gällande i det allmänna föreställningssättet, och som framträd i Utskottets betänkande, i reservationerna och senast i ett under diskussion framställt yrkande, den förutsättningen nemligen, att det i Sverige icke skulle gifvas något lagligt äktenskap, med mindre det bildats inför kyrklig eller borgerlig myndighet. En af motionärerne, den förste talaren i ämnet, har velat formulera ordalagen så, att det skulle beredas de individer, hvarom nu är fråga, rättighet att ingå "lagligt äktenskap". Reservanterne förmåla, att det för dem icke finnes någon annan form för slutande af lagligt äktenskap än inför borgerlig myndighet, och man läser äfven inom pressen samma föreställningssätt uttaladt. Frågan blir då: är detta verkligen förhållandet? Är ett kyrkligt eller ens borgerligt äktenskap, det vill säga ett äktenskap afslutadt inför vissa borgerliga myndigheter, verkligen för det nu afsedda ändamålet af nöden, för att äktenskapet skall hafva laglig giltighet, så, att det icke kan annat än genom laga skilsmessa upplösas, att qvinnan är laggift hustru och barnen äkta? Derpå svarar vår svenska lag i 5 kap. 1 § Giftermålsbalken sålunda: "Aflar man barn med sin fästeqvinna eller under äktenskapslöfte eller i lönskaläge, derå sedan fästning eller äktenskap följer, *de barn äro äkta barn och qvinnan njuter laggift hustrus rätt*". Här förekommer icke ett ord om inställelse hvarken inför kyrklig eller inför borgerlig myndighet, men här förutsättes, att barn skola födas af detta äktenskap. 3 kap. 8 och 9 §§ samma balk talar om fästning, och 9 § stadgar: "häfdar man sin fästeqvinna, då *är det ett äktenskap*, som skall *fullkomnas* med vigsel — — — — —

— — — — undandrager han sig vigsel och framhärdar i denna sin motvilja, varde hon då *förklarad för hans äkta hustru* och njute full giftorätt i bo hans" etc. I Arfdabalken säges tillika: "qvinnan, som af domaren är för äkta hustru förklarad. njute giftorätt i mannens bo

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

ändå att vigsel ej åkommer; drager han sig undan vigsel af motvilja, hafve förverkat sin giftorätt i hennes egendom, derest han sig icke rättar och med henne sammanvigd varder.“ Så vidt man vill med äktenskap förstå — hvad väl alla måste göra — först och främst den enskilda genom känslans makt knutna förbindelsen med dess trohetslöften och för det andra att staten skall hålla sin hand öfver denna förbindelse, så att den icke kan brytas efter godtycke, att barnen hafva arfsrätt och qvinnan laggift hustrus rätt, gifver den svenska lagen barnen och qvinnan dessa rättigheter. Detta är icke något nytt i vår lagstiftning, det är icke mindre än en urgammal svensk-germanisk sed. Enligt Östgötalandskapslagens Giftmålabalk äro barn, födda under trolofning, arfsberättigade. Enligt Kristoffers landslag äro vilkoren för äktenskap fästning i fyra vittens närvaro, två från mannens och två från qvinnans sida, och derefter giftermål. Lagen beskriver tydligt, huru detta senare tillgår. Giftomannen, vare sig qvinnans fader eller annan frände, tager brudens hand, lägger den i brudgummens och säger: »jag gifter (det är jag gifver) dig min dotter till heders och hustru, till halfva säng, till lås och nycklar, till hvar tredje penning, som I egen eller fån» etc. Detta var sjelfva giftermålsakten, men dermed var dock icke äktenskapet fullbordadt. Om under resan till mannens hem qvinnan dog, skulle liket återföras till hennes fader eller andra arfvingar, och hvad hon medfört i boet skulle återsändas. Först sedan de hemkommit och sammanbott, var mannen hennes rätte målsman. Här var således hvarken borgerlig myndighet eller kyrkans mellankomst af nöden: äktenskapet var ett familjeförhållande, en ren familjesak. När under tidernas lopp kyrkan trädde emellan med föreskrifvande af vigsel, var denna handling likväl länge ingalunda ett »stiftande» af äktenskap, utan ett helgande af ett redan förut ingånget förbund. Dessa tvenne begrepp förblandas dock ofta.

Gå vi igenom den kristna kyrkans historia från äldsta tider, skola vi finna, att under de första århundradena fans icke kyrklig vigsel i den mening här blifvit åberopadt såsom stiftande äktenskapet. Den, som vill göra sig besvär, och jag tror en hvar af oss med skäl bör göra detta, kan i Rudelbachs förträffliga arbete om "civil-äktenskapet" se en genomförd utveckling af denna sak. Här må nämnas, att den kyrkliga pregel man ville påtrycka äktenskapet, var den kyrkliga offentligheten (notorieteten) och välsignelsen (benediktionen), men vigsel finnes icke ännu omtalad.

Kejsar Carl den store, hvilken bildade påfvedömet och i allmänhet var en stor vän af den kyrkliga auktoriteten, utgaf ett påbud om, att den kyrkliga välsignelsen skulle vara ett vilkor för ett laggiltigt äktenskap, men denna hans befallning ledde till ringa framgång.

Etthundra år senare uppträdde den byzantinske Kejsaren Leo den vise och förklarade, att intet äktenskap finge anses juridiskt eller borgerligt bindande med mindre det var sanktioneradt af kyrkan, hvilket påbud då betraktades såsom en helt ny sakernas ordning och är detsamma, som hos oss blifvit gällande. Rudelbach anmärker, att denna Leo den vises sammanblandning af kyrkliga och världsliga ting utgjorde en af de väsentligaste orsakerna till det byzantinska rikets

fall. Följden af denna bestämmelse var, att den kyrkliga notorieteten försvann, och äktenskapet bildades utan kyrkans medverkan. Dessa hemliga äktenskap egde likväl lagligt äktenskaps hela bindande kraft. Det ultra-katolska mötet — Tridentinska — måste förklara, att det icke borde ifrågasättas, att icke så ingångna äktenskap voro lagliga, ehuru man beklagade och till och med ville bestraffa, att de icke voro med vigsel afslutade. Sjelfva det essentiella i äktenskapet kunde emellertid icke derigenom borttagas.

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

Huru ställa sig väl reformatorerne till saken? Redan den förste talaren har omnämnt, att Luther betraktade äktenskapet såsom en rent borgerlig institution, men det har blifvit anmärkt i detta fall, att detta skedde till följd af den polemiska ståndpunkt, som Luther måste intaga gent emot det katolska sakramenterliga äktenskapet. Läser man Luthers ord, kan man näppeligen få en sådan uppfattning af saken. Ty han upprepade äfven i den handbok, som han utgaf att begagnas af sina egna prester, samma sats, nemligen att, fastän äktenskapet vore att anse såsom en rent verldslig angelägenhet, dermed kyrkan icke nödvändigt hade att skaffa, dess tjenare dock, i den händelse de anmodades att inom eller utom kyrkan välsigna en trolofning eller med vigsel helga ett ingånget äktenskap, voro skyldiga att göra detta. Det är också känt, att Luther sjelf aldrig blef vigd i den mening detta ord nu tages, utan hans äktenskap ingicks i närvaro af några hans bekanta, hvarefter han med sin brud begaf sig till kyrkan. Men äfven om man antog, att Luthers uppfattning i detta fall var påverkad af hans kamp emot katolska kyrkan, så kan detta dock icke sägas om en sådan man, som en af hans efterföljare, den ädle Johannes Gerhard, hvilken säger: »väl medgifva vi, att vigseln är införd i en nyttig och god afsigt, och att spår dertill finnas i Guds ord! men dock måste vi erkänna, att det derom ej fins någon uttrycklig befallning i detta ord, och följaktligen kan den ej höra till äktenskapets väsende.“ Och ännu mera; den fromme Philip Jacob Spener, lärofadern för en stor del af våra pietister, förklarar uttryckligen, att benediktionen icke hör till äktenskapets väsende eller är för detsamma på något sätt nödvändig. Jag tror, att, med detta för ögonen, — och mycket mer kunde dertill läggas — det skall vara något svårt att påstå, att ett äktenskap, som icke blifvit ingånget med presterlig vigsel, saknar etisk-religiös betydelse. Jag upprepar, att, enligt gamla kristna seder och enligt gammal svensk lag, som ännu i dag är gällande, förutsättes för ett lagligt äktenskap hufvudsakligen tre ting, nemligen äktenskapslöftet, sammanboendet och barnet. Der dessa trenne förutsättningar finnas, der är ock ett lagligt äktenskap. Men nu frågas: Skulle det dock icke under alla förhållanden vara något godt, att ett äktenskapligt förbund helgades af välsignelse? Kyrkans benediktions kan dock väl icke skada? Jag är långt ifrån att vara emot en sådan välsignelse. Och de äktenskap af sådan beskaffenhet, hvarom här är fråga och vid hvilkas ingående jag varit närvarande, hafva icke heller saknat denna välsignelse. Deras afslutande har tillgått på det sätt, att i församlingens närvaro kontrahenterne fattat hvarandra vid handen och gifvit hvarandra äktenskapslöftet, hvarefter

Om rätt för
 odapte eller
 okonfirmerade
 att ingå civil-
 äktenskap.
 (Forts.)

presten uttalat några fromma ord öfver brudparet med förböner och psalmsång. Kan man då säga, att här saknats ett etiskt-religiöst element? Eller skulle det vara *statskyrkans* prester allena, som förfoga öfver denna religiösa makt? För min del tror jag, att hvarje from församlingslärare har samma kraft; ja, jag vågar gå ännu längre och påstå, att den finnes hos hvarje from församlingsmedlem, vare sig familjefadren eller någon annan.

Eftersom vi här kommit att tala om gamla apostoliska förhållanden, böra vi icke glömma, att presterskapet icke är en apostolisk institution — prest kommer, som bekant, af grekiska ordet presbyteros, äldst, och biskop af ordet episkopos, tillsyningsman, och en prest kunde både vara lärare och icke vara det. Presterskapet, som är en *verldslig* institution, nedskjuter i sjelfva verket sina rötter, icke i den apostoliska kristendomen, utan i judendomen och hedendomen. Dermed vill jag icke hafva sagt, att icke den presterliga förrättningen är ett heligt värf; jag har blott velat påstå, att välsignelse eller förböner, uttalade af fromma läppar, hafva samma giltighet, om de komma från en icke-prest, som från en prest.

Men, kan man säga, vore det icke menligt för sedligheten, om folkets ögon skulle vakna för hvad lagen i detta fall innehåller och berättigar? Skulle härigenom icke uppstå en mängd lösliga förhållanden, hvilka det är af vigt för samhället att hindra? Jag tvekar ej uttala den uppfattningen, att förhållandet skulle komma att blifva alldeles motsatt. Genom att, såsom nu, göra äktenskapslagligheten beroende af kyrklig vigsel och genom att i det allmänna föreställnings-sättet såsom mer eller mindre osedlig stämpla hvarje förbindelse, som saknar en sådan stadfästelse och deröfver kasta skam, så att man i allmänna lifvet drager sig undan för sådana kontrahenter — derigenom kommer man verkligen in på en ganska farlig väg. På detta sätt vänjer man sig att anse trohetslöftet, då dermed icke är förbunden vigsel, vara föga betydande och ostraffadt kunna brytas. För min del tror jag att det i sedlighetens intresse vore af vigt, att man i stället började omfatta den läran, att äktenskapslöftet är heligt och heliga dess förbindelser, äfven om detta löfte icke beseglas genom vigsel. Hvad är det väl i vår tid som i de flesta samhällen vållat så många olyckor, att det väl kan sägas utgöra en af de förnämsta källorna till sorg och bekymmer för människovännen? Jo, mine herrar, det är just det brutna äktenskapslöftet med den förförda qvinnan. Min åsigt är derföre, att det vore vida bättre att i det allmänna föreställningssättet söka göra gällande begreppet om äktenskapslöftet såsom den sedliga grunden för äktenskapet. Och just i det afseendet anser jag de äktenskap, som af dessa baptister, dissenters eller hvad jag skall kalla dem — ty i likhet med biskopen i Karlstad vill jag ogera kalla dem kyrkans medlemmar — ingås till hundratal, vara egnade att väcka sannare begrepp om äktenskapets förhållande till kyrklig och borgerlig myndighet. För min del skulle jag derföre anse ett stadgande, sådant som Utskottet nu föreslagit, icke vara behöfligt, då, såsom af min föregående framställning torde framgå, jag hyser den åsigt att dessa äktenskap äro inför lag giltiga, för hvilken åsigt jag kan äfven åbe-

ropa en Kongl. Maj:ts dom af så försigt datum, som Oktober förlidet år, hvarigenom ett mellan baptister ingånget äktenskap förklarats vara lagligen giltigt. Jag skulle, som sagdt, för egen del, anse ett dylikt stadgande obehöfligt, men tror dock på samma gång att det kan vara af vigt för såväl stat som kyrka, att ett sådant stadgande blefve infördt, för staten för den händelse den icke skulle vilja godkänna den tolkning af nu i detta ämne gällande lag, som jag sökt göra gällande, och för kyrkan, då hon icke vill erkänna giltigheten af ett äktenskap ingånget i den ordning Giftermålsbalkens 3 kap. medgifver. För staten och kyrkan kan det derföre, enligt min tanke, vara af vigt att ett stadgande införes i vår lag, hvarigenom det medgifves de personer, hvarom här är fråga, att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap. På samma gång kan jag dock icke neka, att jag anser dylika undantagslagar alldeles icke vara något godt, utan vore det vida bättre om alla medborgare tillerkändes samma rätt. Derom ber jag att som slutord äfven få citera ett yttrande af D:r Rudelbach. Han yttrar nemligen: "Antingen, synes det derföre, måste staten af *alla* religions-samfund fordra vigsel eller en motsvarande religiös handling såsom äktenskapets fullbordan och egentliga giltighetspregel, eller ock måste den begära det af *ingen*."

*Om rätt till
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)*

Herr Dickson: Till en, som jag hoppas, för herrarne angenäm omvexling med de långa föredrag, vi i denna fråga redan fått höra, skall mitt yttrande blifva ganska kort.

Af den diskussion, som här i dag förts, har jag blifvit ännu mera styrkt i den tanke, jag förut hyst i detta ämne, att det nemligen icke gifves mera än *ett* rationellt sätt att afklippa alla de svårigheter, som nu härutinnan yppa sig, och det är införande af det obligatoriska civiläktenskapet. För min del är jag också fullt och fast öfvertygad, att vi en gång skola komma derhän, och det kanske snart nog. Dock medger jag gerna, att det allmänna föreställnings-sättet ännu icke är moget derför, men, som sagdt, en gång skola vi komma dit, och hvarje steg, som för oss närmare detta mål, skall af mig helsas med glädje. För mig ligger det i öppen dag, att det obligatoriska civiläktenskapet är vida att föredraga framför det fakultativa, ty det senare skulle, i min tanke, verka skadligt och nedsättande för kyrkans anseende. Jag medger, att de undantagslagar, som i afseende på främmande trosbekännare tid efter annan tillkommit, varit nödvändiga, men säkert är, att för kyrkans anseende hafva de varit allt annat än gagneliga. Deremot håller jag före, att det obligatoriska civiläktenskapet på intet sätt skulle verka menligt för detta anseende, ity att jag föreställer mig, att det skulle blifva fallet hos oss, likasom i alla andra länder, der civiläktenskapet finnes infördt, att ingen, som har en sann och upphöjd föreställning om äktenskapets helgd, skulle underlåta att för sitt äktenskapsförbund påkalla sin kyrkas välsignelse. Jag kan således icke annat än tillstyrka bifall till det förslag, som nu blifvit af Utskottet framlagdt.

Här hafva framställts två ändringsförslag; det ena af Herr Linder, att orden "antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte," måtte ur

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

skrifvelseförslaget utgå. På denna ändring kan jag för min del alldeles icke ingå. Det andra förslaget, som framställdes af den förste talaren, afsåg borttagande af orden "inför borgerlig myndighet", och meningen dermed skulle vara att lemna Kongl. Maj:ts frihet att efter frågans sorgfälliga pröfning föreslå hvad han kunde finna lämpligast. För min del tror jag dock, att det icke finnes mera än två sätt för ingående af äktenskap, det ena inför kyrklig och det andra inför borgerlig myndighet, och jag kan sålunda icke förstå, hvaruti det tredje, af den förste talaren åsyftade alternativet skulle bestå.

Således kommer jag till den slutsats, att jag i likhet med den ärade talaren på skånebanken tillstyrker, att Lag-Utskottets hemställan i den första punkten måtte oförändrad antagas.

Herr Torpadie: Jag skall utlofva att vara lika kort som den näst föregående talaren.

En anteckning på det föredragna utskottsbetänkandet visar, att jag icke haft tillfälle att närvara i Lag-Utskottet, då betänkandet der justerades, och jag bar följaktligen icke varit i tillfälle att der få, hvad jag nu ber att få göra, nemligen förklara, det jag helt och hållet instämmer i den af Herr Ribbing mot Utskottets förslag afgifna reservationen. Skälen för denna min åsigt har jag redan i fjol, då enahanda fråga förelåg till behandling i denna Kammare, utförligt uttalat till Kammarens protokoll, och jag skall därför icke nu tillåta mig att trötta Kammaren genom desammas upprepande, desto mindre, som jag tyvärr är öfvertygad derom, att min åsigt i detta fall icke gillas af synnerligen många af Kammarens ledamöter. Följaktligen skall jag icke heller besvara Herr Talmannen med någon begäran om proposition på bifall till Herr Ribbings reservation; jag har blott velat förklara, att jag fortfarande hyser samma åsigt, som jag i fjol uttalade, och vill endast tillägga, att Lag-Utskottets skrifvelseförslag, enligt mitt förmenande, i sjelfva verket innebär någonting sårande för de bekännelseetrogne medlemmarne af kyrkan; ty jag kan aldrig fatta, att det kan vara riktigt, att en person, som till den grad afviker från den evangeliskt-lutherska läran, att han icke gillar denna lära i afseende på en så vigtig punkt som sakramenten, fortfarande skall ega rätt att deltaga i vården om samma kyrkas angelägenheter. Jag tror också, att, äfven om man må medgifva rigtigheten af Utskottets yttrande, att detta förhållande hittills icke vållat några faktiska olägenheter, klokheten dock bjuder att i tid vidtaga försigtighetsmått deremot. Det är icke först sedan fienden kommit in i fästningen, som man börjar bygga murar; det är icke då faran är öfver hufvudet, som en klok man bereder sig att afvärja densamma!

Jag skall nöja mig med dessa uttalanden och, såsom jag redan nämnt, icke framställa något yrkande.

Herr Liss Olof Larsson: Det är icke obekant för dem, som någon tid deltagit i Kammarens förhandlingar, att jag för min del icke alltid kunnat vara med om de förändringar i hithörande ämnen, som tid efter annan blifvit ifrågasatta. Jag kan icke heller nu gilla

Utskottets betänkande, åtminstone icke oförändradt. Det är nu så förhållandet, att, derföre att det finnes åtskilliga personer, som icke vilja underkasta sig kyrkans ordning och hvilkas antal för närvarande uppgår till omkring 13,000, hela landets öfriga befolkning måste gifva efter för detta fåtals önskingar. Och jag får då väl också sjelf göra detsamma. När man 1873 antog den nya dissenterlagen, hvarigenom man beredde alla möjliga lättnader för utträde ur kyrkan, försäkrades det, att kyrkan för framtiden skulle få ro för dessa dissenters. Med den kännedom jag hade om deras lynne, vågade jag för min del icke sätta mycken lit till dylika försäkringar, utan befarade, att de snart skulle återkomma och utfinna någon ny anledning att bråka med det bestående. Mina farhågor hafva allt för väl bekräftat sig. Nu vilja de icke utträda ur statskyrkan utan i stället kvarstå inom henne, dock utan skyldighet att underkasta sig hennes ordning. Dessa dissenters utgöras, såsom redan blifvit påpekadt, hufvudsakligen af baptister till ett antal af omkring 13,000; och för dessa 13,000 måste nu hela landet böja sig, huru mycket än den allmänna meningen dertill är obenägen. Det har nu gått så långt, att Riksdagens Lag-Utskott gått in på en sådan åsigt, som att personer, hvilka icke äro döpta, det oaktadt tillhöra svenska kyrkan. Jag hade föreställt mig, att ett bland de viktigaste kännetecknen på en svenska kyrkans medlem vore, att denne blifvit genom dopet upptagen deri. Men nu hör jag, att man kan tillhöra svenska kyrkan utan att vara döpt och utan att begå Herrans heliga nattvard. Således kunna kineser, indianer och alla möjliga sorters folk anses vara svenska kyrkans medlemmar, oaktadt de fortfarande äro hedningar. Man klagar ofta öfver svenska kyrkans förfall; men en sådan klagan tyckes föga berättigad, då kyrkan måste inom sig innesluta alla sådana, som icke någon annan församling vill vidkännas. Det måste blifva uselt bestäldt med en kyrka, som icke har rättighet att utestänga någon och som måste gifva efter för anspråk från alla håll och taga emot hvilka personer som helst, de der icke vilja ingå uti eller bilda egna församlingar, eller som utestängas från andra sådana, hvilka de möjligen tillhört längre eller kortare tid. Är det oss värdigt att låta ett sådant förhållande fortvara? Eller vårda vi oss, så som sig hör, om vår kyrka?

En talare yttrade nyss, att han ville vara med om Utskottets förslag, ehuru han ansåg, att civiläktenskapet borde vara obligatoriskt för alla. Jag förstod icke rätt, huru han dervid tänkte sig saken. Men det föreföll mig, som om man enligt hans åsigt skulle, huru mycket man än önskade bibehålla det gamla sättet för äktenskaps ingående, nödgas rätta sig efter dessa 13,000 dissenters och utbyta detsamma mot vigsel inför borgerlig myndighet. Eller ock skulle man vigas både inför borgerlig och kyrklig myndighet och således gifva sig två gånger.

En annan talare från Göteborg, hvilken jag hvarken vill eller kan följa, lät oss höra en lång historik öfver äktenskapet, och han uppstälde tillika en aldeles ny definition af äktenskapet. Han yttrade namligen, att ett riktigt äktenskap bestod af tre ting: "*löftet, sammanboendet och barnen.*" Det vill säga, att de, som gifvit hvarandra ett

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civiläktenskap.
(Forts.)

Om rätt till
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

löfte och sammanbo, men icke ha några barn, de skulle icke kunna anses riktigt gifta, utan vore deras förening att betrakta blott såsom två tredjedelar af ett riktigt äktenskap. Detta förefaller mig något besynnerligt. Jag skulle för min del tro, att äktenskapet innefattar något mera; och några $\frac{2}{3}$ dels äktenskap har jag aldrig hört talas om.

Samme talare påstod äfven, att den omständigheten, att äktenskap ingås inför kyrklig myndighet, skulle utgöra en vigtig orsak till att så många äktenskap blifva olyckliga. Äfven detta påstående föreföll mig besynnerligt. Och jag kan ej förklara hans yttrande på annat sätt, än att han anser det de kyrkliga äktenskapen ingås på för lång tid, och att de olyckliga äktenskapen härleda sig derifrån; denne talare, som betraktar äktenskapet såsom en vanlig affär, vill naturligtvis att de skola afslutas på viss tid, eller med viss bestämd uppsägning. Denna tankegång kan jag förstå, men att de skulle blifva olyckliga, derföre att de ingås inför kyrklig myndighet, kan jag icke fatta.

Såsom jag redan nämnt, finner äfven jag mig föranlåten att ingå på nya eftergifter för dissenters, emedan jag i likhet med Lag-Utskottet anser beklagligt, att det finnes en mängd personer som kunna men icke vilja ingå äktenskap, derföre att de icke vilja ställa sig 1873 års författning till efterrättelse. Men jag vill icke vara med om ett beslut, hvarigenom Riksdagen uttalar såsom sin åsigt att äfven den, som icke blifvit döpt, är en medlem af svenska statskyrkan. Icke heller vill jag vara med om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, deri Riksdagen bestämdt uttalar, inför hvilken myndighet den anser att sådana personer må tillåtas ingå äktenskap. Jag tycker, i likhet med Herr Wieselgren, att man bör öfverlemna åt Kongl. Maj:t att låta utreda jemväl den delen af frågan, och att följaktligen orden "inför borgerlig myndighet" böra ur skrifvelseförslaget uteslutas. Jag tager mig derföre friheten att för Kammaren framlägga ett förslag, hvarigenom hufvudsakligen vinnes detsamma som Lag-Utskottet åsyftat, och hvilket förslag lyder sålunda:

"Att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagstadganden, hvarigenom för sådana till mogen ålder komne personer, hvilka, oaktadt de från vår kyrkas bekännelse afvikit, icke, på sätt lagen för främmande trosbekännare, den 31 Oktober 1873 föreskrifver, ur samma kyrka utträdt, rättighet beredes att ingå äktenskap."

Jag anhåller, Herr Talman! om proposition på detta förslag och yrkar följaktligen bifall till detsamma.

Häruti förenade sig Herr *Hübiette*.

Herr Hammarskjöld: Herr Talman! Det har redan ganska vidlyftigt utvecklats, att det är ett stort behof inom den svenska staten att göra någonting för att bereda laglig möjlighet till äktenskaps ingående för en mängd personer, som för närvarande äro uteslutna från en sådan möjlighet. Man har dervid särskildt fäst sig vid baptister-

nes ställning. I afseende på dem har det likväl anmärkts, att de redan ega möjlighet att ingå äktenskap, bestående deri, att om de utträda ur den svenska kyrkan, komma de under de bestämmelser, som innehållas i gällande religionsfrihetslag. Detta är i många fall riktigt. Det har till och med i ett par nyligen afgjorda mål visat sig, att myndigheterna tolkat religionsfrihetslagen på ett sådant sätt, att personer, som hos vederbörande presterskap anmält sig vilja utträda ur svenska statskyrkan och som förklarar sig omfatta baptisternes trosbekännelse, icke behöft uppgifva något i Sverige redan bildadt, tillåtet religionssamfund, till hvilket de ämna sluta sig; de kunna således utträda utan att förena sig med något annat i riket tillåtet samfund. Så hafva konsistorierna i Upsala och Hernösand yttrat sig i särskilda mål, och jag har ingen anledning antaga, att öfriga myndigheter skulle förfara på annat sätt. Jag tror nemligen, att bemälda konsistorier förfarit i full öfverensstämmelse med religionsfrihetslagens bokstaf och anda. Således finnes det möjlighet för åtminstone vissa baptister att utträda ur statskyrkan och derigenom bereda sig utväg att ingå lagligt äktenskap. Om denna möjlighet så litet begagnas, torde orsaken härtill i icke ringa mån ligga uti en temligen allmän föreställning, att baptisterne icke skulle kunna utträda ur statskyrkan utan att sluta sig till eller bilda något af staten tillåtet religionssamfund. Och som baptisterne utaf redan af andra utvecklade skäl icke velat göra detta, så hafva enskilde baptister trott sig hindrade att genom utträde förvärfva sig rättighet till civiläktenskaps ingående. I detta fall finnes dock en *möjlighet*. Men det finnes äfven fall, då personer äro helt och hållet utestängda från möjligheten att ingå legalt äktenskap. Detta gäller om de personer, som, ehuru de formelt stå kvar inom statskyrkan, dock icke kunna sägas omfatta någon kristen trosbekännelse och därför icke stå under dissenterlagens bestämmelser, att den, som vill utträda ur statskyrkan, skall angifva den kristna trosbekännelse, hvilken han omfattar. Detta förhållande gäller en icke ringa del af baptisternes barn. Jag talar i detta fall icke af egen kännedom eller erfarenhet, om jag så må säga, utan jag har denna uppgift af baptisterne sjelfva. De hafva förklarar, att en icke ringa del af deras barn icke blifver baptister, men icke heller vill sluta sig till något annat religionssamfund eller antaga annan lära. Dessa personer kunna derföre icke begagna sig af nyss af mig omnämnda utväg att ingå legalt äktenskap och äro således utestängda från möjligheten att få sina barn såsom äkta ansedda. Detta förhållande är enligt min tanke, och jag tror äfven efter de flestes tanke, ytterst beklagligt och bör afhjelpas. Det må vara sant, som den siste talaren sade, att minoriteten sålunda skulle komma att föreskrifva lagar för den stora majoriteten af landets befolkning. Men äfven den saken kan ses från en annan sida, ty om det missförhållande för minoriteten, som beror af bestående lagstiftning, kan afhjelpas utan väsentligt men för befolkningen i dess helhet, så bör väl icke minoriteten behandlas så styfmoderligt af lagstiftningen, att icke hjälp beredes den. För det andra är det missförhållande, som i detta fall uppstår för minoriteten, skadligt äfven för det hela, ty det undergräfer helgden af legala äktenskap. Vi hafva redan i dag här hört ett föredrag,

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civiläktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

hvars hela syfte gick ut på att visa, att den legala formen för ett äktenskap vore onödig, öfverflödig; och denna uppfattning skall utan tvifvel taga fart genom det fortfarande beståndet af det missförhållande, om hvars afhjelpande här är fråga.

Den talare, som jag nyss afsåg, trodde att en ny lagstiftning vore mindre behöflig, emedan 1734 års lag uti 3 kap. 9 och 10 §§ Giftermålsbalken jemte dermed sammanhängande stadganden visar oss en väg, hvarpå man kan få fram lagliga äktenskap utan någon inför offentlig myndighet använd form. Ja, detta är en sak, som de flesta svenska invånare, åtminstone Kammarens ledamöter, torde känna väl till, men det är också sant, att dessa äktenskap af lagen sjelf stämplas såsom *ofullkomnade*, i det lagen stadgar, att de skola *fullkomnas* genom vigsel. Lagen utsätter till och med straff för personer, som på detta sätt ingå äktenskap och sammanbo. Att nu vilja uppställa såsom regel för äktenskaps ingående en sådan utväg, som lagen sjelf förklarar vara oriktig, det synes åtminstone mig vara underligt. Den ärade talaren anmärkte visserligen, att i forna dagar fans icke någon strängare offentlig form för äktenskaps ingående. Deruti har han rätt. Men hvad kan då orsaken vara dertill, att alla civiliserade länder, med frångående häraf, infört den legala offentliga formen för ingående af äktenskap, antingen inför borgerlig eller kyrklig myndighet. Jo, påtagligen är den att söka uti det förhållandet, att det är af vigt för samhället i dess helhet, att det skall vara *notoriskt*, om ett äktenskap är ingånget eller icke. Det måste vara så, ty vid ett äktenskap fästa sig så många rättsliga verkningar, att staten måste uppställa såsom regel, att verkligheten af ett äktenskap och tiden för dess ingående skola vara notoriska. Derföre har lagstiftaren föreskrifvit den ena eller andra legala formen. Det skulle vara eget, om man nu ville inplanta hos den svenska allmänheten en åsigt, som skulle föra vår nation tillbaka till en förgången tids ståndpunkt, en ståndpunkt, som är öfvervunnen hos alla andra civiliserade folk. Jag kan således icke för min del uti stadgandena i 3 kap. 9 och 10 §§ Giftermålsbalken jemte dermed sammanhängande lagrum finna någon hjälp mot det missförhållande jag nyss påpekat. Jag kan det icke heller af ett annat skäl, det nemligen, att det är ganska osäkert, huruvida lagskipningen skulle erkänna såsom ett äktenskap enligt dessa lagrum en förbindelse mellan två personer, af hvilka den ena eller båda voro odöpta eller okonfirmerade, ty då kyrkolagen föreskrifver, att ingen må trolofva sig, som icke kan Luthers katekes och begått Herrans heliga nattvard, och åtminstone den förre af de omnämnde två paragraferna fordrar fästning, således handlar om personer som äro trolofvade, så kan det vara osäkert, om en domstol skulle anse, att den förutsättning, under hvilken denna paragraf eller 9 § i 3 kap. Giftermålsbalken erkänner att ett äktenskap är gällande, eger rum i det fall, att den ena kontrahenten är i den ställning, att han icke kan sig lagligen trolofva. Och äfven hvad § 10 beträffar, skulle man kunna betvifva, huruvida meningen är, att det skall vara ett äktenskap, äfven om den ena af parterna är af gällande lagbestämmelser hindrad att ingå den förbindelse, hvarom fråga är. Icke kan väl detta — kan

man säga — vara meningen, ty det skulle vara ett beqvämt sätt att kringgå lagens bestämmelser om äktenskapsförbud. Jag vågar, som sagdt är, icke säga, huru domstolarne skulle betrakta saken. Jag anser den dock för min del tvifvelaktig; och äfven af detta skäl synes mig derföre lämpligt, att något göres. Då är frågan hvad bör göras? Dervid är jag, det måste jag säga, af samma åsigt som den förste talaren, nemligen att bästa sättet för frågans lösning vore att antaga ett förslag i den rigtning, som han i sin motion angifvit. Och det är mig alldeles omöjligt att kunna fatta de skarpa anmärkningar, som åtskilliga af kyrkans målsmän såväl här som vid kyrkomötet rigtat mot detta förslag. Enligt min uppfattning kan man ganska väl betrakta vigseln såsom väsentligen varande en erinran till kontrahenterne om äktenskapets etiskt-religiösa sida. En sådan erinran synes mig nu presten utan samvetsbetänkligheter kunna ställa till makarne, hvilket religiös eller konfessionel ställning de än må innehafva. Dess uttalande innebär således på intet sätt ett godkännande af kontrahenternes religiösa ståndpunkt. Och jag har så mycket större skäl till denna min uppfattning som, enligt gällande religionsfrihetslag, presten redan nu kan komma i den ställning att han måste viga personer, af hvilka åtminstone den ena icke blifvit döpt, icke konfirmerats och icke gått till nattvarden. Och då förslag vid kyrkomötet väcktes att hos Kongl. Majt begära ändring i denna bestämmelse, på det presten måtte fritagas från tvånget att viga en person, som ej blifvit delaktig af dop eller konfirmation, ansågs denna förändring onödig af just de ledande presterliga ledamöterna vid kyrkomötet. De kunde icke, sade de, finna nödvändigt att vägra en sådan person vigsel. Således, presten borde icke hysa samvetsbetänkligheter att viga en person, som icke blifvit döpt, konfirmerad eller gått till nattvarden, så snart han icke tillhör svenska kyrkan, hvarmot en sådan betänklighet förefinnes om en sådan person fortfarande tillhör kyrkan. Detta är dock en ståndpunkt, som jag icke kan sätta mig in uti. Men å andra sidan då det visat sig, att vederbörande presterskap, åtminstone de tongifvande bland dem, anse att oöfvervinneliga betänkligheter förefinnas mot antagande af den lagförändring, som af den förste talaren blifvit förordad, och då vi alla i dag af talaren från karlstadsbänken hört åsigt framställas, hvaraf man har anledning frukta att den föreslagna paragrafen, om antagen, skulle tolkas på ett sätt, att det mål, som man vill vinna, omintetgjordes, så vill jag icke längre hålla på denna mening, fastän jag anser den vara den både för staten och kyrkan bästa lösningen. Under sådant förhållande har jag derföre icke annan utväg än att påyrka civiläktenskap under en eller annan form såsom en nödfallsväg för odöpta och okonfirmerade personer att ingå äktenskap. Med andra ord jag nödgas antaga Utskottets förslag.

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civiläktenskap.
(Forts.)

Åtskilliga anmärkningar hafva visserligen blifvit gjorda mot ordalagen i detta förslag, anmärkningar, som jag icke kan förneka ett visst mått af berättigande. Äfven jag tycker till exempel icke om uttrycket: *”sådana inom svenska kyrkan qvarstående medlemmar, som, oakadt till mogen ålder komne, antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte, icke på sätt samma kyrka godkänner, låtit sig konfirmera och*

Om rätt för
odöpte eller
skonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

begått Herrans nattvard. Detta uttryck stöter äfven mig. Men jag måste bekänna, såsom talaren från Karlstad ock medgifvit, att dessa ordalag äro fullkomligt öfverensstämmande med nu rådande förhållande. Och då så är fallet, så tror jag icke att det bör vara någon skymf mot kyrkan, om man begagnar dessa ordalag, äfven om man kunde önska att det faktiska förhållandet vore ett annat. Jag stärkes i denna uppfattning äfven deraf, att jag vet, att uti Lag-Utskottets beslut i ämnet deltagit en af svenska kyrkans biskopar. Han har icke reserverat sig mot Utskottets hemställan; han har tvärtom, enligt hvad jag hört, inom Medkammaren talat för bifall till detsamma. Och då han härigenom naturligtvis icke velat bringa någon smålek öfver den kyrka, hvars högt betrodde man han är, förefaller det mig klart, att åt dessa ordalag kan gifvas en tolkning, hvarigenom de icke innebära något för kyrkan sårande.

Hvad beträffar den andra anmärkningen eller att orden "*inför borgerlig myndighet*" skulle utgå, så hade äfven jag gerna sätt att dessa ord vore borta, och detta af det skäl, som jag redan angifvit, eller att jag helst i hufvudsak önskat framgång åt den förste talarens förslag. Men *då* Lag-Utskottet formulerat sitt förslag på detta sätt, och Första Kammaren redan bifallit förslaget oförändradt, *då* jag för min del icke hyser någon förhoppning om slutligt bifall till den utväg, den förste talaren förordat, och *då* jag slutligen anser möjligt, att en ändring i de föreslagna ordalagen skulle bringa hela frågan på fall, hvilket jag för min del skulle anse högst beklagligt, instämmer jag i det slut hvartill Utskottet kommit.

Herr J. O. Boström: Denna fråga är redan i skrift och tal så diskuterad, att det kunde synas öfverflödigt att derom vidare orda, men jag anser det dock af vigt att få tillkännagifva min ställning till densamma.

Dervid får jag då först förklara, att jag icke i princip är mot civiläktenskapet i och för sig, och detta af det enkla skälet, att jag måste anse äktenskapet icke egentligen såsom en specielt kristlig utan som en allmänt mänsklig inrättning, hvarföre jag också anser äktenskap mellan icke-kristna såsom något icke i och för sig origtigt. Dermed har jag dock icke sagt, att staten bör skjuta från sig det stora moraliska stöd och den helgd, som ett äktenskap mellan kristna vinner genom kyrklig vigsel. Men jag tror icke heller, att staten bör för sina medborgare nödvändigt kräva kyrkliga kvalifikationer såsom vilkor för rätten att ingå äktenskap, hvarföre jag icke heller kan anse, att *det* med nödvändighet bör utgöra ett hinder för svenska medborgare att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap, att de icke blifvit döpta eller konfirmerade och begått Herrans nattvard. Men äfven med dessa förutsättningar kan jag dock icke gilla Lag-Utskottets hemställan i dess helhet, ty Utskottet har i sin hemställan icke låtit "detta vara detta." Utskottet vill hafva fram den borgerliga rättigheten för svenske medborgare att ingå äktenskap, men talar ändock om "i kyrkan kvarstående medlemmar, som icke blifvit döpta", hvilket yttrande, såsom en ärad talare förut påpekat, innehåller en den största oegentlighet; enär väl ingen kan sägas kvar-

stå i ett samfund, i hvilket han icke ens vunnit inträde. Men om så är, tror jag, att det varit bättre, om Lag-Utskottet i sin hemställan hade begagnat ett sådant uttryck, som angäfve, att man betraktade dessa personer icke egentligen såsom medlemmar af kyrkan, utan helt och hållet fränsåge härifrån och kallade dem medborgare eller samhällsmedlemmar, hvilka dock kunde vara bland kyrkans medlemmar för tillfället inregistrerade. Det har af en talare blifvit påpekadt, hurusom det missförhållandet faktiskt eger rum, att odöpta personer finnas kvarstående i kyrkan, och det har också blifvit sagt, att vid sådant förhållande det icke kunde vara någon fara att äfven i lag omnämna ett sådant missförhållande. Det är dock en icke obetydlig skilnad emellan, att ett missförhållande faktiskt eger rum och att det legaliseras genom att intagas i lag. Jag hyser den tanken, att hos Kammarens ledamöter råder den betänksamhet och det frisinne, att jag nästan kan drista mig att i religionsfrihetens namn till Kammaren ställa den bön, att icke svenska kyrkan måtte påtvingas ett lagstadgande, enligt hvilket kyrkan måste såsom sina medlemmar betrakta odöpte personer. Vi vilja ju icke tvinga baptister eller andra främmande trosbekännare att såsom sina församlingsmedlemmar betrakta odöpta personer; skola vi då tvinga svenska kyrkan härtill genom att i ett lagstadgande inflicka sådana ord som de här ifrågavarande? Om jag också derföre kan instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit, kan jag dock icke gilla de ordalag, med hvilka såväl en af motionärerne som Lag-Utskottet sökt få fram denna sak. Jag har emellertid äfven svårt att förena mig med någon af de talare, som framställt yrkanden om ändring i Utskottets hemställan. Skulle jag t. ex. biträda den ärade talarens på dalabänken yrkande, skulle deraf följa, att jag skulle kunna anses hysa den åsigten, att visserligen från kyrkans *lära* afvikande medlemmar kunde få ingå äktenskap, men att detta deremot icke skulle tillåtas mången, som hyser en med kyrkans lära öfverensstämmande mening, men deremot i afseende å församlingsordningen och dylikt har något afvikande åsigter. Helst skulle jag önskat, att Utskottets hemställan varit sådan, att derigenom utmärkts, att *sådana i svenska kyrkan inregistrerade medborgare, som icke blifvit döpte*, skulle få ingå äktenskap inför borgerlig myndighet. Jag tror nemligen, att det vore ett oerhördt språng, för att icke säga luftsprång, om vi i vår lagstiftning skulle godkänna den satsen, att svenska kyrkan kan hafva medlemmar, som icke blifvit döpta. Svenska kyrkan skulle derigenom nästan afkläda sig sin specifikt kristliga karakter. Detta, att odöpta personer i en lag kallas medlemmar af kyrkan, vore något hittills ohördt och ett för lagstiftningen helt och hållet främmande begrepp, som det blefve 1879 års svenska Riksdag förbehållet att deri införa.

Således vill jag icke för min del helt ingå på hvad Utskottet hemställt, men vill icke heller framställa något ändringsyrkande, då jag förmodar, att Kongl. Maj:t, när frågan kommer under dess ompröfning, skall låta en så i ögonen springande oegentlighet i uttrycken undergå en behöflig och lämplig ändring. Jag inskränker mig således till att hafva uttalat min mening i frågan, den nemligen att jag icke

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.

(Forts.)

har något emot civiläktenskapets införande för de af Utskottet angifna fall, men icke kan gilla de af Utskottet i den föreslagna skrivelserna använda uttrycken.

Herr Berg: Herr Talman! Mine Herrar: Jag har tvekat, huruvida jag skulle begära ordet eller icke i denna fråga, då jag icke har något förslag att framställa och i allmänhet icke har för vana att falla Kammarerna besvärlig med yttranden i ämnen, der jag, långt ifrån att kunna meddela några upplysningar, fast hellre sjelf är i synnerligt behof af sådana. Men det finnes fall, då äfven den villrådige kan känna ett behof att framställa sina betänkligheter, om icke för annat, så för att få dem undanröjda. I en sådan ställning befinner jag mig nu. Jag erkänner fullkomligt hvad en af motionärerne i sin motion yttrat, att vi i detta ämne stå inför ett faktum, hvilket det borgerliga samhället icke med likgiltighet eller overksamhet kan åse. Då det är en obestriddig sanning, att tusentals svenske medborgare finna sig af samvetsbetänkligheter förhindrade att ingå äktenskap i enlighet med de i vår lag stadgade former och till följd deraf se sig föranlåtna att bredvid lagen bilda äktenskapsförbindelser, hvilka lagen icke erkänner såsom äktenskap, måste det vara en samhällets oefftergiftiga pligt, med hänsyn icke blott till dessa kontrahenter utan äfven och ännu mera till de barn, som af de olagliga förbindelserna blifva en frukt, att söka undanrödja sådana beklagliga missförhållanden. Men på samma gång jag erkänner denna samhällets förbindelse, känner jag mig villrådlig, huru ändamålet med bästa framgång, och utan att framkalla nya beaktansvärda olägenheter, skall kunna vinnas, och jag bekänner, att egentligen icke något af de förslag, som i sådant syfte blifvit framställda, synes mig fullt tillfredsställande.

En af motionärerne, den förste talaren i dag, har yrkat, att man skulle ur svenska kyrkolagen borttaga det nu för äktenskaps ingående der stadgade vilkor att vara konfirmerad och i stället endast fordra nödig kristendoms kunskap; på det att äfven sådana kristna trosbekännare, som väl hade nödig kristendoms kunskap, men icke ville begå nattvarden, skulle få sina äktenskap med kyrklig vigsel beseglade. En annan motionär har häremot anmärkt, att om man på detta sätt befriade kyrkans medlemmar från kyrkliga skyldigheter, man lätt skulle förr eller senare förstöra kyrkan såsom ett för sig bestående samfund med någon bekännelse och någon ordning. Om man nemligen i dag ändrar vår kyrkolag för att tillfredsställa t. ex. baptister, kan man måhända i morgon få emotse ett yrkande om en ytterligare ändring, så att kyrkolagen blefve tillämplig äfven på dem, som hvarken trodde på Gud eller Kristus, och för deras skull nödgas borttaga äfven fordran på kristendoms kunskap, såsom vilkor för ett kyrkligt äktenskaps ingående. Svenska kyrkolagen bör väl utgöra ett uttryck af de sanningar, som af kyrkans bekännelse trogna medlemmar omfattas, och så vida icke för dessa de gällande föreskrifterna äro olämpliga, bör man icke göra någon ändring i desamma endast för att tillmötesgå önskingar hos dem, som icke omfatta kyrkans lära. Tillåta nu icke desse dissenters samveten dem att, enligt den form kyrkolagen

innehåller, ingå äktenskap, må väl lagen medgifva dem rätt att ingå borgerligt eller så kalladt civilt äktenskap, men jag hade önskat, att denna rättighet beviljades dem icke såsom medlemmar af svenska kyrkan, utan just i deras egenskap af derifrån afvikande. Jag för min del är nemligen ännu icke böjd för att i vår svenska kyrka införa civiläktenskapet. Jag kan icke tro, att det skulle vara lyckligt eller med vår uppfattning om familjens betydelse öfverensstämmande att låta äktenskapet eller, såsom en talare uttryckte sig, trohetslöftet antaga karakteren af allenast ett rent borgerligt aftal. Ty jag befarar, att, om således äktenskaps ingående göres beroende endast af de båda kontrahenternas samtycke, utan att detta aftal genom vigsel gifves religiös helgd, detsamma lätt skulle komma att anses icke ega mera förbindande kraft än andra aftal, hvilka opåtaladt kunna återgå, så snart båda kontrahenterne äro derom ense, och hvilka man icke ens håller så noga på att bryta, äfven om blott den ene önskar det. För min del anser jag emellertid af synnerlig vikt, att äktenskaps förbundenhet städse och allvarligt frambålles, och just för att beteckna, att det är något högre och viktigare än blott ett vanligt aftal, tror jag det vara angeläget att vi, så länge vi kunna, må få behålla kyrklig vigsel såsom beseglade hvarje inom svenska kyrkan ingånget äktenskap. Att i detta hänseende göra undantag för vissa kyrkans medlemmar och, såsom i Utskottets förslag är itrågasatt, i lagen skilja dessa i tvne särskilda klasser, den ena bestående af dem, som omfatta kyrkans lära, och den andra af sådana, som icke blifvit döpte eller konfirmerade, synes mig föga tilltalande. En föregående talare har yttrat, att då det ej kan nekas att inom svenska kyrkan finnas personer, som icke omfatta kyrkans lära, det icke heller borde anses riktigt att ett sådant faktiskt förhållande i lagen omtalades. Ja! beklagligen är det en sanning, att inom svenska kyrkan qvarstå personer, hvilka icke blott icke omfatta hennes lära, utan till och med på allt sätt söka förmå äfven andra att derifrån affalla, och jag vill visst icke påyrka, att dessa skola utstötas från kyrkans sköte eller beröfvas de förmåner, som hon medgifver sina medlemmar, men å andra sidan kan jag deremot icke såsom giltiga erkänna deras anspråk, att svenska kyrkan, endast för förmånen att få behålla dem hos sig, skall ändra sin ordning eller eftergifva de förbindelser, hon af sina verkliga bekännare fordrar. Men, torde man säga, om också denna åsigt är riktig, kan man dock icke vidhålla den utan att just framkalla de förvecklingar, man vill förekomma — utan att tvinga de afvikande trosbekännarne att ingå af lagen icke godkända äktenskap. Och är det verkligen så; finnes ingen annan utväg, skall också jag vara med om ett stadgande, hvarigenom dem medgifves att med laga verkan ingå civiläktenskap, men, såsom jag förut nämnt, anser jag detta medgifvande icke böra lemnas dem såsom medlemmar af svenska kyrkan utan just såsom dissenters, och att det således endast borde förklaras, att hvad i fråga om äktenskap finnes stadgadt angående medlemmar af främmande trossamfund äfven skulle tillämpas på sådana till mogen ålder komne svenske medborgare som, ehuru de icke blifvit döpte eller konfirmerade, likväl icke utträdt ur svenska kyrkan. Derigenom

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civiläktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
akonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

vunnes åtminstone, att man icke i lagen uttryckligen erkände dessa såsom medlemmar af svenska kyrkan och likasom antydde att det för denna vore ligkiltigt om hennes medlemmar voro döpte och konfirmerade eller icke, men jag är icke ens öfvertygad att ett stadgande i detta syfte är behöfligt. Enligt dissenterlagen är ju redan tillfälle beredt för de kyrkans medlemmar, som ej bekänna hennes lära, att bilda egna församlingar, och så snart det skett, äro de af kyrkans ordning oförhindrade att ingå lagliga äktenskap. Vål har jag hört uppgifvas, att en del dissenters och företrädesvis baptisterne i följd af samvetsbetänkligheter skulle finna sig förhindrade att underkasta sig de vilkor, under hvilka det är främmande trosbekännare tillåtet att bilda särskilda trossamfund, men jag bekänner, att jag aldrig kunnat få rätt klart för mig, hvori dessa samvetsbetänkligheter bestå. En föregående talare likasom en af motionärerne har sagt, att hvad dissenterlagen innehåller angående främmande trossamfundts rätt att meddela undervisning, skulle vara af sådan beskaffenhet, att baptisterne icke kunnat gå in derpå. Jag har alltid haft för stor aktning för andras öfvertygelse, synnerligen i religiösa frågor, för att på något sätt vilja lägga band på andras samvete, men jag ville gerna hafva en utredning, huruvida icke de ifrågavarande samvetsskruplerna må kunna på något sätt undanrödjas. De stadganden angående skolundervisning, som dissenterlagen innehåller, hafva vi nyss hört uppläsa. Enligt densamma är det främmande trosbekännare förbudet att hålla skolor, der kristendomsundervisning meddelas barn under femton år, tillhörande svenska kyrkan, *för såvidt icke Konungen för särskildt fall dertill lemnat sitt bifall*. Förbudet är således icke ovilkorligt, utan lagen anvisar sjelf en utväg för sådana kristna trosbekännare, hvilkas läror icke allt för mycket strida mot vår, eller mot sedlighetens bud, att hos Kongl. Maj:t söka och erhålla tillstånd att meddela undervisning i kristendom äfven åt barn. Och i allt fall synes mig kunna ifrågasättas om man ej, hellre än att för baptisternes skull ändra de för kyrkans medlemmar gällande bestämmelser, till äfventyrs skulle, genom någon ändring i dissenterlagen, kunna häfva de betänkligheter, som utgöra orsaken, hvarför de för närvarande icke vilja utträda ur statskyrkan.

Såsom jag redan sagt, måste emellertid något göras. Så som nu är förhållandet kan det icke fortgå. Att framställa något nytt förslag kan och vågar jag dock icke; utan har endast velat uttala dessa mina betänkligheter, i förhoppning att hvad jag nu sagt må tagas i öfvervägande, då frågan slutligen förekommer till afgörande. Då emellertid det förslag, som af Herr Liss Olof Larsson framstälts, gifver Kongl. Maj:t större frihet att taga frågan i hela dess vidd under ompröfning — och dervid antingen godkänna hvad Lag-Utskottet hemställt eller efter närmare utredning välja något annat lämpligare sätt att föra frågan till ett gynnsamt slut, utan att af något Riksdagens förut fattade beslut anse sig bunden — skulle jag för min del vilja förena mig om det förslag, som af herr Liss Olof Larsson blifvit framställt.

Herrar Grefve *Björnstjerna*, Toll, friherre *Koskull*, A. *Börjeson*, *Anders Svensson* i Lösen, *Löwenhielm* och *J. G. Jansson* instämde med Herr Berg.

Herr Carl Ifvarsson: Här har redan blifvit så mycket taladt i denna fråga, att man tör hända borde tiga stilla för att icke uttrötta Kammaren. Frågan synes dock nu vara kommen på den ståndpunkt, att man icke bör iakttaga tystnad, ty då Första Kammaren redan godkänt det föreliggande skrifvelseförslaget oförändradt, gäller det här, huruvida frågan skall för denna riksdag förfalla eller icke, och hvad som är det lämpligaste af dessa två alternativ. Jag för min del får tillstå, att jag icke tror, att frågan vinner en tillfredsställande lösning endast genom antagande af Utskottets förslag, men det kan likväl vara tvifvel underkastadt, om det icke är bättre att åtminstone taga ett steg i den riktning man ämnar gå, än låta frågan helt och hållet falla, det vill säga jag för min del tror icke att denna fråga kan blifva fullt tillfredsställande löst, med mindre man lemnar valet fritt för dem, som det vilja, att begagna sig af vigsel genom kyrkans presterskap, och för dem, som det icke vilja, att inför civil myndighet ingå äktenskap.

Jag föreställer mig att, om man på detta sätt lemnar valet öppet och derjemte borttager hindret om nattvardens begående såsom vilkor för laggildt äktenskaps ingående, samt sålunda lemnar öppet för alla att begagna civiläktenskap, man kommer så pass på det klara med saken, att man för lång tid kan vara belåten. Deremot tror jag icke, att man, såsom en talare från Göteborg ansett lämpligt, bör anbefalla civiläktenskapet såsom obligatoriskt, ty utan tvifvel kommer den långt större delen af befolkningen att föredraga det vanliga sättet för äktenskaps ingående, genom kyrklig vigsel. Men då mången antingen icke vill eller på grund af sin tro finner sig icke kunna underkasta sig de vilkor, kyrkan för att skänka sin välsignelse åt ett äktenskap, uppstått, uppstår frågan, om man kan lemna denna sak på den ståndpunkt den för närvarande befinner sig, och i detta hänseende anser jag, att man icke kan låta frågan längre kvarstå på sin nuvarande ståndpunkt, ty det är ej mindre i sedlighetens intresse och med hänsyn till mannens och kvinnans ömsesidiga rättigheter än med afseende å barnens uppfostran och arfsrätt, denna fråga är af den vikt, att den icke till en aflägsen framtid bör undanskjutas.

Med hänsyn till dessa omständigheter tror jag sålunda, att äfven om frågan icke till fullo dermed vinner sin lösning, det är bättre att söka åvägabringa en skrifvelse, som går i denna riktning och närmar sig målet, än att låta frågan helt och hållet falla, något som, enligt min åsigt, skulle inträffa icke allenast genom ett afslag, utan äfven om man antog det af Herr Liss Olof Larsson framställda ändringsförslag, alldenstund någon sammanjemkning af detta förslag och Utskottets icke gerna kunde ega rum. Äfven om den af Utskottet föreslagna skrifvelsen icke är så vidtomfattande, som man skulle kunna önska, anser jag således, att det icke vore välbetänkt att icke oförändradt antaga densamma, helst det bör kunna antagas, att frågan hos Kongl. Maj:t kommer att behandlas i den utsträckning, att ett förslag, som på grund af denna skrifvelse kan för en kommande Riksdag blifva framlagdt, någorlunda skall kunna tillfredsställa berättigade anspråk.

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

Får man antaga detta, kan jag icke se annat, än att man bör beqväma sig till att rösta bifall till Utskottets förslag, och jag hemställer alltså, att Kammaren, för att få denna viktiga fråga utredd och förhindra att den till en aflägsen framtid undanskjutes, må lemna sitt bifall till Utskottets skrifvelseförslag.

I detta yttrande instämde Herrar *Hedin, Ivar Månsson, Themp-tander* och *Gustaf Eriksson*.

Herr Hammarskjöld: Ehuru jag icke fullt kan godkänna ordalagen i det af Lag-Utskottet framlagda skrifvelseförslag, anhåller jag att få gifva till känna, att jag, just därför att här är fråga icke om ett lagförslag utan om en skrifvelse, anser mig kunna biträda Utskottets förslag. Vid fråga om ett lagförslag anser jag att man bör gå till väga med långt större noggrannhet vid granskningen af de använda ordalagen än med afseende på en skrifvelse. Mig synas nu de skäl, som blifvit anförda för en lagstiftning i det syfte skrifvelseförslaget afser, vara af den vikt, att, äfven om icke hvarje ord i det föreliggande förslaget är fullt noggrant affattadt, jag dock är villig att rösta bifall för detsamma.

Hvad åter angår förslaget om ändring af dissenterlagen, skulle den bestå deruti, att ur 1 och 3 §§ uteslutes ordet: "*Kristen*". Eljest blifva svårigheterna ej afhjelpa. Vill man underkasta sig detta, så finnes en möjlighet att komma till målet genom ändring af dissenterlagen, men jag hyser i detta afseende svåra betänkligheter.

Herr Halldin: Herr Grefve, och Talman! Det skulle åtminstone för mig kännas högst bedröfligt, om Andra Kammaren medelst afslag å Utskottets förslag skulle visa sig vara mindre tillmötesgående i denna så maktpåliggande fråga än Första Kammaren. På samma gång jag anhåller få instämman uti Herr Carl Ivarssons yttrande och förorda bifall till Utskottets förslag, ber jag få framställa en och annan jemförelse, för att se huru saken ställer sig då man gör en undersökning af kyrkans verkliga tillstånd på det praktiska området, samt såsom en följd deraf göra en och annan fråga.

Det motstånd, hvilket Utskottets förslag under diskussionen varit utsatt för, har grundat sig derpå, att "de personer, hvilka icke blifvit döpte och på sätt kyrkan godkänner icke heller blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard, icke rätteligen kunna betraktas såsom kyrkans medlemmar, och följaktligen icke heller böra ega rätt att erhålla kyrklig vigsel, och att ett medgifvande af kyrklig vigsel för sådane kyrkans medlemmar vore betänkligt; och en förödmjukelse för kyrkan som kyrkan ej kan bära". Ja, det kan vara sant, och om vi då ställa oss på denna ståndpunkt och sanningsenligt betrakta tillståndet ibland folket, och kyrkans handlingssätt äfven mot andra hennes medlemmar än mot dem som nu äro i fråga, skall man visserligen finna att kyrkan icke i öfverensstämmelse med denna sats handlat följdriktigt, ty om kyrkan hade handlat följdriktigt, så skulle man väl kunnat fråga: Huru många bland kyrkans samtliga medlemmar skulle, under sådant förhållande, hafva egt och ännu ega rättighet att ingå äktenskap?

Jag tror det blefve ett fåtal. Nu tillåter jag mig fråga: Har kyrkan nekat eller dragit i betänkande att meddela kyrklig vigsel åt sådana hennes medlemmar, som öppet förneka många af kyrkans grundläror? Har kyrkan nekat eller ens dragit i betänkande att meddela kyrklig vigsel åt sådana hennes medlemmar, som öppet förneka att Jesus är Kristus, eller är sådan förnekelse af mindre betydelse för kyrkan, än att icke vara döpt och konfirmerad på sätt kyrkan godkänner? Ofta nog får man af kyrkans medlemmar öppet höra uttalas att den Heliga skrift (som dock skulle vara kyrkans grundval) icke är annat än prestfabler. Är sådant af mindre betydelse för kyrkan, än att af samvetsbetänkligheter icke vara döpt och konfirmerad i enlighet med kyrkans dogmer? I händelse kyrkan lade märke till sådant och i öfrigt mot hennes bud och dogmer stridande meningar hos kyrkans medlemmar i allmänhet, och följdriktigt tillämpade, hvad som nu endast tillämpas på dem som icke blifvit döpte och konfirmerade under kyrkans former, så skulle man nog börja misstänka och se, att det ej blefve många som skulle ega rätt att ingå äktenskap. För min del tror jag, att de som icke äro döpte eller konfirmerade (baptisterne) äro lika redbara och gudfruktiga menniskor som andra.

*Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)*

Sedan kyrkan underlåtit att utföra tillbörlig kyrkotukt, och derigenom förkastat de ord, som återfinnas uti Mathæi Evangelium 18 kap. 15—17 vers, så har kyrkan förlorat sin makt och måste öfverse och fördraga mycket hvad hon eljest icke skulle fördraga. Man kan icke mer tala om tillvaron af en sann kyrka, sedan nyss anförda ord hos Mathæus blifvit förkastade, ty genom denna sin åtgärd har kyrkan blifvit halshuggen, hon har mistat sitt hufvud, som är Kristus, den döda kroppen begrätes icke, men den är innesluten i en hvitmenad graf, skyddad af bajonetterna.

Jag tror det går ej an att motsätta sig de rörelser och utvecklingar, (i många fall tyvärr förvecklingar), som pågå bland folket. Hvem bör ej kunna se, att en osynlig makt verkar, och vi kunna icke motstå denna makt.

Det vill synas mig som, om kyrkan fortginge i samma riktning som hittills eller blefve stående der den nu står, det skulle låta förklara sig, hvad en ärad talare under behandlingen af en annan fråga (prestbefordringslagen) lät förstå: att kyrkan vore till för prestens skull, likaväl som presten är till för kyrkans skull, men i så fall torde, bland annat, profeten Esaïæ ord i det 56 kap. 10—12 verserna kunna tillämpas. Jag medger gerna, att dessa mina uttalanden kunna vara både ovanliga och djerfva, men då jag tror mig hafva uttalat sanning blyges jag ej därför.

Under förhoppning, att denna Kammare icke måtte göra större motstånd än Medkammaren, på det något måtte blifva gjordt, anhåller jag ytterligare om bifall till Utskottets förslag icke allenast på de grunder, som af flere föregående talare blifvit anförda, utan äfven på grund af de förhållanden, som jag tagit mig friheten vidröra, helst det icke torde vara värdt att sätta sig emot strömmen, ty det går sannolikt derhän, att strömmen ändå blir oss öfvermäktig.

Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)

Herr Wieselgren: Jag skall icke upptaga tiden med en vederläggning af de många skäl, som emot min åsigt i denna fråga blifvit framlagda af den ärade talaren på karlstadsbänken; dertill skulle krävas ett lika långt föredrag, som det han nyss hållit, och jag vågar ej förutsätta att Kammaren skulle skänka uppmärksamhet åt ännu ett dylikt. Jag skall inskränka mig till ett enkelt tillkännagifvande af min mening, det nämnde talare hvarken förstätt eller vederlagt min argumentation.

Då jag emellertid håller före, att det icke bör vara omöjligt för Lag-Utskottet att åstadkomma ett sammanjemkningsförslag, äfven om Kammaren skulle bifalla Herr Liss Olof Larssons nyss framställda förslag — tillåter jag mig, enär det senare tillgodoser hvad jag med mitt yrkande ville åstadkomma, att återtaga nyssnämnda af mig gjorda yrkande och förenar mig i stället med Herr Liss Olof Larsson och yrkar bifall till hans förslag.

Herr Folke Andersson: Herr Talman! Mine Herrar! Att ett behof förefinnes af en förändring i nu gällande lagar rörande sådana kyrkans medlemmar, hvilka, oaktadt till mogen ålder komne, icke äro konfirmerade och icke begått Herrans heliga nattvard på sätt statskyrkan föreskrifver, har icke allenast i dag blifvit af åtskilliga talare framhållet, utan är jemväl vid flera föregående riksdagar erkändt. Det finnes en mängd i allo aktade medlemmar af kyrkan, hvilka älska fosterlandet och dess väl lika högt som någon annan, men hvilka endast därför, att de ej i alla frågor tänka lika som statskyrkan, gå förlustige sina menckliga, ja medborgerliga rättigheter och dertill blifva rent af utsatte för hån och mera dylikt. För rättigheten att få ingå äktenskap fordrar kyrkolagen, att vederbörande skola vara konfirmerade samt hafva begått Herrans heliga nattvard. Nu säger emellertid Guds ord, att hvilken som ovärdigt äter och dricker, han äter och dricker sig sjelfvom domen, och gör sig saker till Herrans lekamen och blod. Denna lära inskärpes också af alla rättsinnige lärare, hvidan icke så sällan inträffar, att från skilda delar af landet bringas oss den underrättelsen, att barn utaf samvetsbetänkligheter funnit sig förhindrade att begå Herrans nattvard. I följd deraf hafva de också blifvit rättslösa samt förlorat sina menckliga och borgerliga rättigheter. Ty äfven hedningarne lära väl, såsom menniskor, hafva rätt att ingå äktenskap. Somliga hafva förmenat, att det skulle vara samhällsvådligt att medgifva dessa rättslösa rättighet att få ingå äktenskap. För min del är jag af en aldeles motsatt åsigt härutinnan. Ty jag tror ej, att det föder fosterlandskärlek, om man beröfvar en del oförvitliga medborgare deras dyrbaraste rättigheter; men gif dem dessa rättigheter, och de skola just därför än högre älska sitt fosterland, hvarigenom också vår nation skall vinna i inre kraft och styrka. Det förhåller sig med denna sak ungefär som då handels- och näringsfriheten skulle genomföras och det gamla skråväsendet upphävas; många sågo deri stora faror, men nu inser likväl en och hvar, att det var en nyttig reform.

Religionsfrihetens grundsatser göra sig allt mera gällande såväl i vårt land som i andra länder; och denna fråga kan i följd deraf al-

drig falla, utan skall helt säkert återkomma. Enligt hvad motionären upplyst, äro hos oss 183 äktenskap ingångna, hvilka inför nu gällande lag icke äro lagliga; men så vidt jag har mig bekant, hafva de dock hållits i helgd, hvilket ju måste anses vara särdeles glädjande. Men, å andra sidan, om detta förhållande skall fortfara, hvilka följder kommer det ej att medföra, särskildt i afseende å arfs- och andra rättsförhållanden? Jag skulle därför för min del vara särdeles glad, om vi nu toge ett steg framåt, för att så småningom närma oss frågans lösning. Lag-Utskottets hemställan åsyftar ju blott att hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till en sådan lag, hvarigenom de, som uti ifrågavarande afseende nu äro rättslösa, finge rättighet att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap; och då Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan, skulle det vara en vanära, om denna Kammare nu skulle afslå en så billig begäran.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har begärt ordet endast därför att man sökt framhålla, att ett bifall vare sig till mitt förslag eller till något annat, som icke vore fullkomligt lika med Utskottets förslag, vore detsamma som ett rent afslag. En sammanjemkning skulle då icke kunna ske. Jag tror dock att vi hafva erfarenhet deraf, att Lag-Utskottet kunnat sammanjemka mera skiljaktiga beslut, än dessa. Hufvudsaken i samtliga förslagen är att personer, som skilt sig från vår kyrkas bekännelse, skola kunna beredas tillfälle att ingå lagligt äktenskap. Detta afser alla förslag som framstälts, och jag tror således, att, vare sig man bifaller mitt förslag eller något annat, man skall vinna precis detsamma; ty Utskottet lär väl icke vara urstånd-satt att sammanjemka förslag, som i hufvudsaken äro desamma.

Herr Thomasson: Jag ber endast att i största korthet få uttala såsom min mening, att någon sammanjemkning af Herr Liss Olof Larssons förslag och det af Första Kammaren omfattade ej är möjlig. Det är nemligen icke blott i formen, som dessa förslag skilja sig åt, utan äfven i sjelfva principen; ity att det ena afser öfverlemnande till Kongl. Maj:t att bestämma, huruvida rätt till kyrklig vigsel eller borgerligt äktenskap skall medgifvas. Lag-Utskottet likasom Första Kammaren håller på att endast *civilt* äktenskap måtte medgifvas. Vid sådant förhållande anser jag någon sammanjemkning icke kunna åstadkommas och får jag därför yrka, att denna Kammare likasom Första Kammaren måtte antaga Utskottets förslag.

Med Herr Thomasson förenade sig Herrar *Anders Persson, Sven Nilsson* i Efveröd, *Chr. Assarsson, Aug. Peterson, Wigardt, Orvall, Fredricson* och *Westin*.

Herr Berg: För min del kan jag icke finna att, på sätt Herr Thomasson anför, någon svårighet skulle möta för Lag-Utskottet att sammanjemka förslagen. Jag skulle kunna anvisa ett sätt, hvarigenom,

Om rätt för odöpte eller okonfirmerade att ingå civil-äktenskap.
(Forts.)

*Om rätt för
odöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.*

(Forts.)

äfvén med antagande att Första Kammaren hölle på borgerligt äkten-
skap, en sammanjemkning dock vore möjlig, det nemligen, att man
sammanförde början af Herr Liss Olof Larssons förslag med slutet af
Första Kammarens beslut och sålunda hemställde, att sådana från
kyrkans lära afvikande trosbekännare, som i Herr Liss Olof Larssons
förslag angifvas, måtte beredas tillfälle att, såsom Första Kammaren
begärt, få ingå borgerligt äktenskap. Emellertid, och på det att icke
mitt instämmande i Herr Liss Olof Larssons förslag må anses såsom
något den obotfärdiges förhinder eller att jag dermed ville undanskjuta
frågan, har jag, då numera såväl vice Ordföranden som en annan
ledamot i Lag-Utskottet förklarar, att enligt deras åsigt någon sam-
manjemkning icke kan ske, ansett mig, hellre än att utsätta frågan
för fall, böra afstå från mitt yrkande om bifall till Herr Liss Olof
Larssons förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen
propositioner, enligt de gjorda yrkandena, dels på bifall till Utskottets
hemställan i oförändradt skick, dels på bifall till samma hemställan
med den förändring, Herr Linder föreslagit, dels på antagande af det
förslag, Herr Liss Olof Larsson framställt, dels ock slutligen på afslag
å Utskottets förslag; och fann Herr Talmannen den förstnämnda pro-
positionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes.
I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upp-
tog Herr Talmannen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det på af-
slag nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men äfvén an-
gående kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan
till kontraposition i denna votering antagits yrkandet på bifall till
Herr Liss Olof Larssons förslag, en så lydande omröstningsproposition
först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yr-
kandet om afslag å hvad Lag-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af
utlåtandet N:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontrapositionen i nämnda vo-
tering antagit det yrkande, som af Herr Liss Olof Larsson i ämnet
blifvit framställt.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, visade 78 ja
mot 75 nej; och erhöill alltså propositionen för hufvudvoteringen föl-
jande lydelse:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Den senare voteringen utföll med 113 ja mot 35 nej; hvadan Utskottets hemställan af Kammaren bifallits.

Sedan utgången af omröstningen blifvit tillkännagifven, yttrade

Herr Linder: Med anledning deraf att Kammaren genom sitt nu fattade beslut godkänt ordalagen i Utskottets förslag om "sådana inom svenska kyrkan qvarstående medlemmar, som, oaktadt till mogen ålder komne, — — — icke blifvit döpte", ber jag att mot samma beslut få anmäla min reservation.

Punkterna 2—3.

Biföllos.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

*Om rätt för
ödöpte eller
okonfirmerade
att ingå civil-
äktenskap.
(Forts.)*